



Komisja Europejska

Leader+ Magazine

W CENTRUM UWAGI
System rządów
w programie Leader+

PL
8 • 2007



Leader+ Magazine



3 Jednym słowem...

- System rządów

4 Leader+ w akcji:

- Niemcy: Gdzie energia staje się doświadczeniem
- Irlandia: Innowacja w przedsiębiorstwie wiejskim
- Szwecja: Saltängslamm – Ekologia i jakość żywności – ręka w rękę
- Luksemburg: Punkt informacji regionalnej (PIR) – praca z młodzieżą w regionie

8 W centrum uwagi:

- Regionalny system rządów – skutki dla programu Leader

12 Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich

- Niderlandy: Focus Kromme Rijn – jakość życia na wsi
- Austria: Herztöne – sieć kobiet w Lammertal

18 Zwiększanie wartości produktów lokalnych

- Zjednoczone Królestwo: Spółdzielnia Browarnicza Heskett Newmarket
- Francja: Regionalny rejestr *know-how*

24 Najlepsze wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych

- Szwecja: Odwiedz Olofström – dostosowanie do potrzeb przez nową technologię
- Grecja: Odkrywanie tajemnic przyrody wyspy Zakynthos

31 Wykorzystanie nowego *know-how* i nowych technologii

- Dania: Szerokie pasmo dla małych wysp duńskich – tworzenie połączeń
- Belgia: Międzygminne narzędzie rozwoju regionalnego

38 Współpraca w rozwoju obszarów wiejskich

- Portugalia i Hiszpania: Szlaki bez barier
- Włochy, Hiszpania, Francja, Portugalia i Szwecja: Europejskie szlaki pielgrzymkowe – Via Francigena i Santiago de Compostela

46 Kobiety i młodzież w programie Leader+

- Austria: Wywiad z Ursulą Maringer, kierownikiem projektu LGD
- Finlandia: Wszystko w rękach młodzieży wiejskiej

53 Nowe państwa członkowskie

- PREPARE – rola organizacji we wzmacnianiu sieci obszarów wiejskich

56 News

- Wspólne spotkanie – Seminarium komitetu sterującego Leader+ i Obserwatorium Leader+, 31 stycznia – 1 lutego 2007 r. w Brukseli

Niniejsze czasopismo Komisji Europejskiej ma na celu ułatwienie dostępu do wiadomości dotyczących inicjatywy wspólnotowej Leader+. Naszym zadaniem jest rozpowszechnianie rzetelnych i aktualnych informacji. Jeśli zostaniemy powiadomieni o błędach, dołożymy wszelkich starań, aby je skorygować. Jednakże Komisja uchyla się od jakiegokolwiek odpowiedzialności, jeśli chodzi o treści zawarte w tym czasopiśmie, szczególnie w zakresie danych finansowych związanych z opisanymi projektami, zwłaszcza w odniesieniu do kwalifikowalności wydatków. Dlatego też czytelnicy powinni zachować niezbędne środki ostrożności przy posługiwaniu się niniejszymi informacjami, wykorzystując je na własną odpowiedzialność.



System rządów

Jose Manuel Sousa Uva, dyrektor ds. programów rozwoju obszarów wiejskich
Dyrekcja Generalna ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Komisja Europejska

System rządów to coraz częściej używany termin, który dotyczy każdego obywatela Europy w wielu aspektach codziennego życia. Chyba zbyt łatwo zapomina się o roli i wartości systemu rządów, zwłaszcza w środowisku wiejskim; właśnie dlatego w tej edycji *Leader+ Magazine* szczególną uwagę poświęcono temu zagadnieniu, zwłaszcza z perspektywy przedstawionej przez prof. Dietricha Fürsta, który w listopadzie 2006 r. występował w tej sprawie podczas europejskiego seminarium *Leader+ w Tihany*.

Zasadniczo system rządów można rozumieć jako środek pozwalający zarządzać polityką i monitorować ją z myślą o realizacji długoterminowej strategii. Zwracamy przy tym uwagę na to, w jaki sposób dopuszcza się obywateli do głosu oraz w jaki sposób podejmowane są decyzje o znaczeniu publicznym. Ma to oczywiście podstawowe znaczenie dla roli Unii Europejskiej oraz dla wszystkich różnorodnych polityk i programów, którymi ona zarządza.

Komisja Europejska przedstawiła własną koncepcję systemu rządów w białej księdze w sprawie europejskiego systemu rządów opracowanej w 2001 r., w której termin „europejski system rządów” odnosi się do zasad, procesów i zachowań, wpływających na sposób sprawowania władzy na poziomie europejskim, zwłaszcza w odniesieniu do otwartości, uczestnictwa, rozliczalności, efektywności i spójności. Tych pięć „zasad systemu rządów” wzmacnia zasadę pomocniczości i proporcjonalności.

W ramach nowej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007–2013 i zgodnie z zasadą partnerstwa¹ państwa członkowskie na różnych etapach programowania angażować będą wszystkich właściwych partnerów instytucjonalnych, gospodarczych i społecznych, a także organizacje pozarządowe. Lokalne grupy działania (LGD) mają spełniać funkcję organów wykonawczych w realizacji części programu rozwoju obszarów wiejskich; oś *Leader*² odegra także ważną rolę w ramach horyzontalnego priorytetu poprawy systemu rządów, w szczególności lokalnego systemu rządów.

Zasady operacyjne metody *Leader* to *de facto* zasady systemu rządów, gdyż zawierają raczej wskazówki dotyczące tego, JAK działać, niż wizję tego, CO należy osiągnąć. Są one w pełni zgodne z europejską koncepcją systemu rządów i mogą być oceniane przez badanie zmian zachowania określonych partnerów:

- beneficjentów (podmiotów odpowiedzialnych za projekty),

- partnerstw terytorialnych (LGD i struktur powiązanych, np. sieci regionalnych),
- wykonawczych organów administracji (władz krajowych i regionalnych w państwach członkowskich) oraz powiązanych struktur pośredniczących, np. sieci krajowych.

Pośród tych podmiotów kluczową rolę odgrywają lokalne grupy działania. Z tego względu partnerzy gospodarczy i społeczni LGD na poziomie decyzyjnym muszą stanowić zrównoważoną reprezentację, gdyż to oni opracowują i wdrażają lokalne strategie rozwoju.

W celu podniesienia poziomu lokalnego systemu rządów konieczne jest także wprowadzenie narzędzi polityki krajowej i regionalnej, które umożliwią obszarom wiejskim w Europie oraz zamieszkującej je ludności skorzystanie z możliwości rozwoju, oferowanych przez programy rozwoju obszarów wiejskich.

Jak zauważono powyżej, metoda *Leader* przekłada się również na system rządów na poziomie projektu, gdyż silne związki zapewniające niezbędną interakcję między uczestnikami projektu mogą być tworzone na poziomie lokalnym. Obrazują to dobitnie liczne projekty przedstawione w niniejszym numerze magazynu. Na przykład młodzież fińska odgrywa istotną rolę we współpracy z władzami gminnymi regionu, zarówno pod względem zarządzania projektem, jak i określania przyszłych potrzeb regionu. W Belgii stworzenie ponadgminnej struktury w formie platformy wymiany informacji wzmacniającej lokalny system rządów uwidacznia potencjał nowych technologii w zakresie stymulowania rozwoju regionalnego. Idea ta w jeszcze większym stopniu realizowana jest we Włoszech, które z kilkoma partnerami zagranicznymi dają przykład kierowania kompleksowymi projektami przez wewnętrzne procedury zarządzania. W nowych państwach członkowskich obserwujemy natomiast efekty działalności organizacji *PREPARE*, która występując jako partner organów administracji działa na rzecz wzmocnienia roli społeczeństwa obywatelskiego na obszarach wiejskich.

Po rozszerzeniu Unii Europejskiej oraz włączeniu metody *Leader* do głównego nurtu programowania stało się jasne, że obszary wiejskie stoją w obliczu wielu wyzwań. Niemniej jednak dzięki wprowadzeniu właściwych systemów rządów na odpowiednich poziomach mamy wielką szansę na stworzenie korzystnych warunków, które wzmocnią gospodarkę obszarów wiejskich Europy na nowy okres programowania i dalszą przyszłość.

¹ Patrz art. 6 rozporządzenia 1698/2005.

² Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla rozwoju obszarów wiejskich (okres programowania 2007–2013) przyjęte decyzją Rady z dnia 20 lutego 2006 r. (2006/144/WE).



Gdzie energia staje się doświadczeniem

Ute Vieting, dyrektor, Entwicklungsgesellschaft Region Hesselberg mbH

Głównym celem tego projektu, realizowanego w rejonie Hesselberg w Bawarii, było pokazanie, jak można chronić środowisko i ograniczyć koszty dzięki inteligentnemu wykorzystaniu energii. W 32 stacjach energetycznych LGD Altmühl-Wörnitz obserwować można, jak wykorzystuje się odnawialne i alternatywne źródła energii, takie jak wiatr, słońce i biomasa, a także jak oszczędza się energię, modernizując stare budynki.

Stacje energetyczne to małe obiekty, gdzie produkuje się energię, założone przez osoby prywatne lub władze gminne. Działanie każdej z nich przedstawiono graficznie na specjalnych tablicach informacyjnych. Zwiedzający mogą poznać szczegóły dotyczące wytwarzania energii w każdej ze stacji oraz jej wpływ na środowisko. Dodatkowe informacje dotyczące sklepów z żywnością z lokalnych gospodarstw, serowni i innych okolicznych atrakcji zwiększają zainteresowanie zwiedzających.

Do pięciu głównych elementów szlaku „Hesselberger EnergieErlebnisWeg” należą: stacje energetyczne, mapa okolicy, strony internetowe, specjalne przewodniki oraz sprzedaż produktów za pośrednictwem stowarzyszeń turystycznych.

Po raz pierwszy pomysł ten opracowała grupa robocza LGD „Nowe technologie – Energetyka wiejska”, ale początkowo nie udało się go zrealizować. Projekt można było rozpocząć dopiero wtedy, gdy sponsorzy zagwarantowali wsparcie. Co prawda stowarzyszenie turystyczne regionu Hesselberg zgodziło się przyjąć funkcję kierownika projektu, jednak jako stowarzyszenie nie mogło wnieść żadnych środków. Rozwiązanie znalaziono, kiedy potrzebne środki zgodziły się wnieść cztery firmy, a następnie LGD pomogła w złożeniu wniosku o finansowanie w ramach programu Leader+. Po zatwierdzeniu projektu utworzono grupę projektową „EnergieErlebnisWeg”, a prace mogły rozpocząć się dzięki zaangażowaniu głównych zainteresowanych stron: stowarzyszenia turystycznego, osób prywatnych, spółki rozwojowej z regionu Hesselberg, grafika, planistów branżowych oraz właścicieli stacji energetycznych.

Koszty projektu obejmują: planowanie i organizację, zaprojektowanie znaków i tablic informacyjnych, druk i opracowanie materiałów projektowych, certyfikaty dla przewodników po szla-

ku energii, promocję i działania związane z wprowadzaniem na rynek. W około 50% pokryto je ze środków programu Leader+. Jeden ważny wniosek już wyciągnięto: bez dobrowolnego zaangażowania i wsparcia finansowego podmiotów prywatnych oraz gotowości do współpracy ze strony stowarzyszenia turystycznego regionu Hesselberg (www.hesselberg.de) realizacja projektu nie byłaby możliwa.

Państwo członkowskie:

Niemcy

Region: Bawaria

Nazwa LGD:

Altmühl-Wörnitz

Ludność: 76 000

Powierzchnia: 739 km²

Całkowity koszt projektu:

66 600 euro

UE: 33 300 euro

Inne środki publiczne:

2900 euro

Środki prywatne: 30 400 euro

Czas trwania projektu: 2004–2005

Kontakt: Ute Vieting

E-mail: info@region-hesselberg.de

Internet: www.region-hesselberg.de
www.energieerlebnisweg.de

Zdjęcia: LAG Altmühl-Wörnitz





Innowacja w przedsiębiorstwie wiejskim

Siedziba lokalnej grupy działania Inishowen Rural Development Ltd (IRDL) mieści się na odległym półwyspie w północno-wschodniej części hrabstwa Donegal, z trzech stron otoczonym wodą, którego południowa granica stanowi lądową granicę z Irlandią Północną.

Pomysłodawczyni projektu Ann McGonigle z Ośrodka Rzemiosła Glendowen specjalizuje się w projektowaniu i ręcznym wytwarzaniu garderoby z tweedu przy zastosowaniu tradycyjnych metod, przekazywanych w jej rodzinie z pokolenia na pokolenie. Jakość jej rzemiosła jest unikatowa pod względem stylu, wykonania, projektu i charakteru. Wartość produkowanych ubrań dodatkowo zwiększa fakt, iż tweed kupowany jest od lokalnych firm, a do ręcznych, szydełkowych wykończeń wykorzystuje się miejscową przędzę.

Wcześniej Ann McGonigle traktowała tę pracę dorywczo. Warsztat urządziła na tyłach domu, a gotowe ubrania sprzedawała podczas targów rzemiosła jesienią i zimą. Postanowiła jednak poszerzyć działalność i zbudować warsztat z miejscem wystawowym, zapewniając dodatkową przestrzeń, pozwalającą na projektowanie i tworzenie większej ilości ubrań. Ann McGonigle prowadzi obecnie jednoosobową działalność gospodarczą, ale w związku z rosnącym zainteresowaniem zamierza zatrudnić w niepełnym wymiarze godzin co najmniej jednego pracownika z okolicy.

Projekt pomógł w uzyskaniu dostępu do rynku ekskluzywnych wyrobów rzemieślniczych, a dzięki wykorzystaniu miejscowych tkanin i przędzy do projektowania i tworzenia modnych ubrań wysokiej jakości przyczynił się także do utrzymania rzemiosła tkackiego w hrabstwie Donegal.

Obecnie grupa IRDL zamierza doprowadzić do nadania półwyspowi Inishowen statusu drugiego w Irlandii regionu „Greenbox” (okolica nastawiona na ekologię i turystykę), co pomoże w rozwoju turystyki ekologicznej i dodatkowo przyczyni się do podniesienia ogólnej renomy półwyspu. Program Leader+ zapewnił dotację kapitałową na budowę i wyposażenie nowego lokalu. Projekt ten zgodny jest z celami programu Leader+, gdyż zwiększył wartość produktów oferowanych przez hrabstwo Do-

negal; dodatkowe miejsca pracy poprawią jakość życia zatrudnionych osób oraz zapewnią urozmaicenie osobom pracującym w domu, np. żonom rolników.

Państwo członkowskie:

Irlandia

Region: zachodni, Donegal

Nazwa LGD: Inishowen Rural Development Ltd

Ludność: 32 000

Powierzchnia: 890 km²

Całkowity koszt projektu:

88 028 euro

UE: 28 609 euro

Inne środki publiczne: 15 405 euro

Środki prywatne: 44 014 euro

Czas trwania projektu: 2005–2006

Kontakt: Andrew Ward

E-mail: irdl@iol.ie

Internet: www.inishowen.ie

Zdjęcia: irlandzka jednostka sieci krajowej





Saltängslamm – Ekologia i jakość żywności – ręka w rękę

Zachowanie szczególnego krajobrazu zachodniego wybrzeża Szwecji wymaga gospodarki przestrzennej umożliwiającej utrzymanie w dobrym stanie tamtejszych słonych bagien. Zmiany w krajobrazie są jednak problemem nie tylko dla licznych turystów i gości. Dla ludzi mieszkających i pracujących w tej okolicy środowisko przyrodnicze to również źródło dochodów i dlatego, z innych powodów, oni także chcą chronić jego szczególny, nadmorski charakter. Na tym obszarze tradycyjnie hodowano owce, a mięso jagniąt wypasanych na słonych bagnach ma charakterystyczny smak, który nadają mu trawy i zioła rosnące w tym środowisku.

W ramach tego projektu Leader+, noszącego nazwę „Saltängslamm – att möta marknaden med kvalitet” (Jagnięcina ze słonych bagien – na rynek z jakością), stowarzyszenie hodowców owiec Hallsviks stawiało czoło problemowi zarastającej linii brzegowej, oferując nowy produkt: jagnięcinę ze słonych bagien. Na wyspie Styrσό, leżącej w południowej części archipelagu wysp koło Göteborga, stowarzyszenie we współpracy z władzami gminy rozpoczęło program mający na celu zwiększenie pogłowia inwentarza żywego w regionie. Jednym z celów projektu jest zbadanie możliwości utworzenia lokalnej rzeźni. Przygotowanie do sprostania wyzwaniom rynku wymaga zarówno planu wprowadzania produktów do obrotu, jak i silnej marki. Dlatego też zdecydowano się przeprowadzić badanie rynku i opracować strategię wprowadzania do obrotu skierowaną do sektora żywnościowego i gastronomicznego.

Hodowla owiec przyczynia się także do powstawania w okolicy nowych przedsiębiorstw, na przykład produkujących wyroby rzemieślnicze ze skóry i wełny, a także wyroby mięsne. LGD Carpe Mare wykorzystała środki uzyskane z programu Leader+ do zatrudnienia kierownika projektu oraz wzięła na siebie ogólną od-

powiedzialność za lokalną hodowlę owiec na wyspach w celu tworzenia nowych przedsiębiorstw, wspierania zrównoważonej gospodarki przestrzennej oraz dostarczania przysmaków do grillowania!

Państwo członkowskie: Szwecja

Region: Västra Götaland

Nazwa LGD: Carpe Mare

Ludność: 37 000

Powierzchnia: brak danych*

Całkowity koszt projektu: 93 866 euro

UE: 18 948 euro

Inne środki publiczne: 28 424 euro

Środki prywatne: 46 494 euro

Czas trwania projektu: marzec 2005 – grudzień 2006

Kontakt:

Marianne Gustafsson

E-mail:

saltangslamm@telia.com

* obejmuje wąski pas wybrzeża i wiele małych wysepek

Zdjęcia: szwedzka jednostka sieci krajowej



Punkt informacji regionalnej (PIR) – praca z młodzieżą w regionie

Punkt Informacji Regionalnej (Point d'Information Régional) to projekt pilotażowy prowadzony w północnej części Luksemburga. Rozpoczęto go w 2005 r. w celu spopularyzowania „pracy z młodzieżą” przy wykorzystaniu różnych mediów i działań w zakresie *public relations*, w tym m.in. plakatów regionalnych, kinowych filmów promocyjnych, stron internetowych, a nawet programu telewizyjnego.

W latach 2005 i 2006 wspierano różne młodzieżowe projekty medialne i warsztaty (film, muzyka i fotografia).

Na przykład w 2005 r. w sześć miesięcy

nakręcono film dokumentalny o pracy młodych strażaków w regionie. Następnie w 2006 r. z pomocą Wolontariatu Europejskiego młodzież regionu stworzyła pierwszy regionalny comiesięczny program telewizyjny „T9T”.

W dziedzinie informacji regionalnej w 2005 r. we współpracy z partnerami krajowymi zapoczątkowano nowy, bardzo udany program wymiany zawodowej. Ponadto powołano regionalne młodzieżowe centrum informacyjne, którego celem jest zapewnianie młodym ludziom porad w szerokim zakresie zagadnień. Do końca 2006 r. utworzono dwie nowe regionalne organizacje. Jedna z nich nosi nazwę Platforma Opiekunek i szkoli opiekunki do dzieci oraz znajduje im pracę w regionie. Druga z nich to Do-u-2. Jest to sieć młodzieżowa zajmująca się kreowaniem trendów, dysponująca rzadko spotykanym w regionie potencjałem łączenia i wspierania młodych ludzi mających wspólne zainteresowania. Ponadto stowarzyszenia regionalne mogą wykorzystywać ten projekt do promowania swoich usług regionalnych.

Oprócz środków pochodzących z programu Leader+ projekt otrzymuje 40-procentową dotację z Ministerstwa Rolnictwa, Uprawy Winorośli i Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz – za pośrednictwem organizacji Jugendtreff asbl. – kwotę w podobnej wysokości oferowaną przez sektor prywatny. Wielką zaletą całego projektu jest to, że można go bez żadnych problemów wykorzystać także gdzie indziej. Dzięki temu inne społeczne organizacje regionalne, działające w sektorze młodzieżowym, mogą brać przykład z osiągnięć i doświadczeń projektu pilotażowego.



Państwo członkowskie: Luksemburg

Region: północny, Clervaux–Vianden

Nazwa LGD: LGD Clervaux–Vianden

Ludność: 17 000

Powierzchnia: 440 km²

Całkowity koszt projektu: 106 195 euro

UE: 21 239 euro

Inne środki publiczne: 42 478 euro

Środki prywatne: 42 478 euro

Czas trwania projektu: 2005–2006

Kontakt: Dif Differding

E-mail: info@t9t.lu

Internet: www.t9t.lu www.cv.leader.lu

Zdjęcia: luksemburska jednostka sieci krajowej



W centrum uwagi

Regionalny system rządów – skutki dla programu Leader

Prof. Dietrich Fürst¹, Hanower, Niemcy

Regionalny system rządów i jego kontekst

W dniu 20 lutego 2006 r. Rada ds. Rolnictwa przyjęła strategiczne wytyczne UE dla rozwoju obszarów wiejskich – pięć miesięcy po przyjęciu rozporządzenia Rady w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Ponadto w 2001 r. Komisja Europejska opracowała białą księgę² w sprawie europejskiego systemu rządów, przeznaczoną dla szerszej opinii publicznej, zawierającą zbiór zaleceń dotyczących wzmacniania demokracji w Europie oraz zapewnienia instytucjom zwiększonych uprawnień do działania. W związku z tym programy Leader muszą mieć charakter lokalny, cechować się podejściem oddolnym, być oparte na lokalnych lub regionalnych partnerstwach publiczno-prywatnych, a ich konceptualizacja musi przebiegać w sposób zintegrowany i wielosektorowy. To właśnie są składniki „regionalnego systemu rządów”. Regionalny system rządów odnosi się do nowych wzorów regionalnej samorządności i współpracy, charakteryzujących się:

- naciskiem na rozwiązywanie wspólnych problemów oraz osiąganie wspólnych celów przez podmioty regionalne,
- tworzeniem sieci, umożliwiających różnym rodzajom podmiotów interakcję (polityczną, gospodarczą oraz przez zrzeszenia),
- horyzontalnymi formami interakcji, bazującymi na argumentacji i negocjacjach,
- zbiorem wynegocjowanych zasad i konwencji,
- które są zarazem zintegrowane z istniejącymi ramami instytucjonalnymi, ograniczającymi autonomię sieci (wielopoziomowy system rządów).

Regionalny system rządów wymaga minimalnej instytucjonalizacji (zasad), odnoszącej się do naboru członków, opcji rezygnacji, podejmowania decyzji, zgodności itd., oraz jednostki organizacyjnej zajmującej się codziennymi sprawami administracyjnymi.

Jednak nadal brakuje powszechnie przyjętej definicji tego pojęcia (por. Kooiman 1999, Blumenthal 2005). Dyskusja zwraca się raczej ku nowym wyzwaniom na poziomie regionalnym, z którymi istniejące instytucje nie są w stanie uporać się w sposób zadowalający. Nowe wymogi obejmują: zwiększające się zależności oraz potrzebę współpracy między podmiotami publicznymi a prywatnymi (partnerstwa publiczno-prywatne, programy zrównoważonego rozwoju), intensyfikację wysiłków zmierzających do regionalizacji „państwa umożliwiającego” itd. Najłatwiejszy sposób zaspokojenia tych potrzeb to zorganizowanie współpracy opierającej się na sieci. Bardziej zinstytucjonalizowane formy współpracy wiązałyby się ze znacznymi kosztami transakcyjnymi (politycznymi, a także organizacyjnymi), zwłaszcza że oznaczałyby ograniczenie autonomii zaangażowanych istniejących organizacji.

Teoretycznie regionalny system rządów nie jest niczym nowym i może opierać się na istniejących teoriach dotyczących zarządzania miastem, neokorporatyzmu, sieci, klubów lub nawet klastrów gospodarczych. Nowym elementem jest natomiast odpowiednia zmiana paradygmatu w kierunku samorządności regionalnej, „siły słabych związków”, współpracy międzysektorowej itd. Współpracują ze sobą podmioty o różnych sposobach działania: **Podmioty polityczne** są uwarunkowane *terytorialnie* – ich zachowanie zależy od władzy w regionie i poparcia dla niej. **Podmioty gospodarcze** są zorientowane *funkcjonalnie* i zależne od rynków i rentowności, natomiast **organizacje wolontariackie** łączą orientację funkcjonalną i terytorialną, gdyż nastawione są na zadania kolektywne (podejście *funkcjonalne*), ale zależą od członków i kontaktów osobistych uwarunkowanych *terytorialnie*. Regionalny system rządów funkcjonuje zatem między działającymi już instytucjami, nie zastępuje istniejących struktur rządowych, lecz jest ich uzupełnieniem. Regionalny system rządów związany jest z zasadami, jednak zasady takie opierają się na normach społecznych (kultura, tradycja), umowach i konwencjach.

O regionalnym systemie rządów mówi się jak o „interakcji horyzontalnej”, co ma wskazywać, że dominującym trybem interakcji są negocjacje między równymi partnerami (niekonieczne zawsze równie silnymi) oraz że hierarchiczne metody kierowania są formalnie nieobecne, mimo że podmioty zorganizowane zależą od struktur decyzyjnych poza siecią (*wielopoziomowy system rządów*).

Dla regionalnego systemu rządów zasadnicze znaczenie mają dwa pojęcia podstawowe: są to interakcje *funkcjonalne* oraz *terytorialne*. Interakcja jest *funkcjonalna*, jeżeli skupia się na

¹ Dietrich Fürst – prof. dr nauk politycznych, ekonomista dyplomowany, ur. 1940, wykształcenie ekonomiczne (Kilonia, Kolonia), 1968 – rozprawa doktorska, 1974 – rozprawa habilitacyjna, 1974–1981 – profesor w Konstancji, 1981–2003 – profesor w Hanowerze (gospodarka przestrzenna), od końca 2003 r. na emeryturze. Główne obszary zainteresowań: gospodarka przestrzenna, organizacja planowania, zarządzanie regionalne, regionalny system rządów, teoria planowania, urbanistyka.

² http://ec.europa.eu/governance/white_paper/index_en.htm



Professor Dietrich Fürst

problemie lub zadaniu – miejsce ma w tym wypadku małe znaczenie. Interakcję nazywamy *terytorialną*, jeżeli terytorium jest wspólnym mianownikiem organizującym współpracę, to znaczy, gdy granice terytorium, tożsamość miejscowa, solidarność regionalna, dobro wspólnoty regionalnej określają kolektywne działania. Regionalny system rządów zwykle zaczyna się od **podstawy funkcjonalnej**, ponieważ koszty transakcyjne takich działań są zwykle niższe niż w wypadku interakcji uwarunkowanych terytorialnie. **Interakcje terytorialne** wymagają reprezentatywnego doboru podmiotów (uwzględnione muszą być wszystkie grupy interesów mające znaczenie na poziomie regionalnym), co oznacza wielość podmiotów ze zróżnicowanymi strukturami zainteresowań, co z kolei zwiększa liczbę oraz intensywność konfliktów (dotyczących interesów, wartości i ideologii). Ponadto na **terytorialne aspekty systemu rządów** silnie wpływa polityka lokalna i regionalna (regionalny system rządów konkuruje z legalnymi, terytorialnymi organami decyzyjnymi). Kombinacja ta zwykle prowadzi do bardziej legalistycznych uregulowań, co z kolei odbija się na istniejącej strukturze organizacyjnej (patrz poniżej).

System rządów a rząd

Zasadniczo termin *rząd* odnosi się do struktury organizacyjnej, a *system rządów* do procesu organizacyjnego. W praktyce rozróżnienie to jest nieostre z trzech powodów. Po pierwsze – znaczenia obydwu terminów są ze sobą powiązane. W ostatnich dekadach rząd stał się bardziej ustępliwy i elastyczny, ograniczając struktury hierarchiczne oraz promując oparte na sieciach sposoby interakcji (nieformalne działania administracyjne itd.). Po drugie – ciągle przybywa relacji wewnętrznych między podmiotami, co prowadzi do przekształcania procesów politycznych w *system rządów bez rządu* (Rhodes 1997); żyjemy przecież w społeczeństwie sieciowym. Po trzecie – nawet pośredniczące narzędzia systemu rządów są do pewnego stopnia ustrukturyzowane. Dlatego

też w literaturze termin „system rządów” używany jest zarówno w szerokim, jak i w wąskim znaczeniu: w szerokim ujęciu jest to suma wszystkich polityczno-administracyjnych działań zarządczych; rząd odnosi się wówczas jedynie do tej części, która jest zinstytucjonalizowana. Węższa definicja traktuje „regionalny system rządów” jako uzupełnienie istniejących już struktur rządowych. Druga definicja jest wyrazistsza i precyzyjniejsza pod względem struktury problemu:

- odnosi się do faktu, że prawie we wszystkich państwach europejskich regiony są słabo zinstytucjonalizowane (jako poziom pośredni między samorządem lokalnym a rządem krajowym), ale ich znaczenie rośnie dzięki europejskim funduszom strukturalnym, skierowanym do instytucji poziomu regionalnego;
- obejmuje pośrednie tryby współpracy między instytucjami lokalnymi a regionalnymi;
- działa w trybie interakcji sieciowej, opierającym się na dobrowolnej współpracy, bez sankcji oraz *a priori* zdefiniowanego przywództwa. Przywództwo ma jednakże podstawowe znaczenie przy braku wystarczającego kapitału społecznego i rozwija się w ramach współpracy sieciowej; może też zostać przekazane mediatorom zewnętrznym;
- wewnątrz – zwiększa możliwości strategiczne grupy podmiotów; na zewnątrz – umożliwia grupie zajmowanie aktywnego stanowiska wobec otoczenia instytucjonalnego.

Regionalny system rządów jest selektywny w odniesieniu do interesów, tematów i rozwiązań. Kto zostaje członkiem sieci, jakie kwestie są podejmowane (zasadniczo system rządów jest niekorzystny w sprawach wysoce konfliktowych), które rozwiązania są dopuszczalne?

Charakteryzuje go także wrażliwość na trzech poziomach: po pierwsze powiązany jest z zewnętrzną strukturą instytucjonalną i może zostać „przechwycony” przez podmioty *terytorialne* –



tn. przez polityków i administratorów chcących zyskać większą kontrolę nad tymi aspektami systemu rządów, które zagrażają ich autonomii. Ze względu na nieformalne prawo weta istniejące organizacje są w stanie wpływać na rezultaty funkcjonowania systemu rządów (wielopoziomowy system rządów). Po drugie początkowo system rządów zależy od zasobów (rzeczowych [wolontariat] lub finansowych) i może ulec zachwianiu, jeżeli członkowie zmieniają się na skutek wyborów lub innych wydarzeń. Po trzecie zarządzanie organizacją systemu rządów wymaga kompetentnego przywództwa, będącego w stanie osiągnąć równowagę między skuteczną realizacją zadań a spójnością grupy oraz pozytywnym bilansem indywidualnych kosztów i korzyści. Częstością organizacja systemu rządów przechyla się bardziej w kierunku większej skuteczności (kosztem spójności grupy) lub w stronę silnego poczucia grupowego (kosztem skuteczności).

Intensywność instytucjonalizacji systemu rządów zależy w dużym stopniu od danej kultury politycznej. W Niemczech nacisk na instytucjonalizację jest prawdopodobnie większy niż w Anglii. W Niemczech rozwinęła się legalistyczna kultura polityczna (kultura nieufności), natomiast angielska kultura polityczna w większym stopniu oparta jest na negocjacjach i politycznych targach. Wydaje się ona lepiej dostosowana do struktur opartych na sieci.

1. Tryby działania regionalnego systemu rządów

Sieci to osobiste powiązania, oparte na dobrowolnej współpracy, przy czym ich członkowie dysponują swobodą wycofania się w dowolnym czasie. Wynika z tego, że każdy członek współpracuje w obrębie sieci dopóty, dopóki jego indywidualny współczynnik korzyści i kosztów pozostaje dodatni. Wykorzystanie władzy jest ograniczone – w przeciwnym razie kosztami obciążone mogłyby zostać mniejszości. Niemniej jednak silne podmioty dysponują faktycznym prawem weta. Jeżeli funkcjonowanie sieci stanie się sprzeczne z ich interesem, mogą sprzeciwić się decyzji lub opuścić sieć. Wskazuje to na sieciowe wzory systemu rządów, które:

- (przynajmniej na początku) rodzą wewnętrzne dążenie do spójności przez „zasady jednogłośnie”, z silną orientacją na najmniej wspólny mianownik;
- nadają się najlepiej do rozwiązywania problemów, ale nie są przystosowane do rozstrzygania konfliktów;
- zwykle preferują współpracę projektową ponad działania ogólnoregionalne oraz stosunki dwustronne ponad wielostronne.

Dlatego też regionalny system rządów nie stanowi panaceum, które zapewni nam lepszą przyszłość. Może mieć niezamierzone skutki uboczne. Przykładowo nacisk na spójność może niekorzystnie wpływać na innowacje, gdyż szybkość i intensywność współpracy określać będą najślabi członkowie. Ponadto system rządów może doprowadzić do kolektywnej nierozliczalności – każdy z członków będzie ukrywał własną odpowiedzialność za działaniami grupy itd.

Na obraz wpływa jednak także duża zależność od struktur kontekstu: wpływ wywiera cały otaczający system instytucjonal-

ny. Może on „przechwycić” organizację systemu rządów lub wpływać na jej wyniki za pomocą zachęt finansowych (np. fundusze strukturalne UE), przez ogólne zmiany paradygmatu w umysłach podmiotów (np. obawy dotyczące konkurencji regionalnej), przez koncepcje państwa umożliwiającego itd.

2. Dlaczego organizacja regionalnego systemu rządów w programie Leader może odnieść sukces

Dzięki różnym ocenom programów dysponujemy odpowiednią wiedzą o działaniu regionalnego systemu rządów w ramach programu Leader w praktyce. Leader to narzędzie uczące się, a LGD i sieci Leader+ proces uczenia się wspierają przez szkolenia i wymianę doświadczeń.

Poza wymogami proceduralnymi, dotyczącymi efektywnego zarządzania regionalnym systemem rządów (por. Benz, Fürst 2003, Moseley 2003) uwagę należy zwrócić na następujące aspekty:

1. Czy funkcjonalne aspekty systemu rządów powinny dominować? Dyskusje teoretyczne prowadzą do wniosku, że regionalny system rządów postrzegany może być wyłącznie jako funkcjonalny. W przeciwnym razie byłby silnie konkurencyjny wobec ustalonych politycznych organów decyzyjnych, które zasadniczo mają charakter terytorialny. Program Leader faworyzuje jednakże podejście terytorialne. Implikuje to reprezentatywny nabór członków. Niemniej jednak wynikające z tego wyższe koszty transakcyjne można zrównoważyć, wykorzystując więzi społeczno-emocjonalne wynikające z „mocy miejsca”. W sytuacji kiedy grupy programu Leader biorą na siebie odpowiedzialność za swój region, wiążąca moc miejsca może wzrosnąć.
2. Czy organizacja systemu rządów powinna prowadzić do wiążących decyzji? Jest to ogólnie negowane, ponieważ wymagałoby bardziej sformalizowanych instytucji, większej legitymizacji oraz wiązałoby się z konfliktami z samorządami lokalnymi. Niemniej jednak sieci systemu rządów, jeśli zostaną uznane za istotne, mogą być mobilizujące dla wysokich rangą urzędników, co oznacza, że są one w stanie rozwiązywać problemy, a co za tym idzie, przygotowywać decyzje, które zostaną wdrożone. Rozwiązaniem problemu jest samoangażowanie określonych podmiotów.
3. Czy legitymizacja na podstawie wyników jest wystarczająca, czy też potrzebna jest dodatkowa legitymizacja wstępna? Demokracje zachodnie opierają się na legitymizacji wstępnej (bezpośrednio wybierani przedstawiciele), natomiast sieci legitymizują się same na podstawie osiągniętych wyników. Jednak nawet w wypadku legitymizacji na podstawie wyników pozostaje potrzeba powiązania decyzji podejmowanych przez sieci z instytucjami wykonawczymi (wielopoziomowy system rządów).
4. Jak zagwarantować równe traktowanie różnych interesów (gospodarczych, ekologicznych, społecznych)? Ogólnie rzecz biorąc, najwyższy priorytet mają interesy gospodarcze, ponieważ w największym stopniu wpływają na rozwój regionalny i dobrobyt oraz są silnie związane z interesem społecznym (miejsca pracy). Interes ekologiczny natomiast traktuje się

zwykle jako mniej istotny. Jedną z metod zapobiegania nierównemu traktowaniu może być przyjęcie *mechanizmów kontrolnych* lub wprowadzenie modelu *refleksyjnego podejmowania decyzji* (np. procedury oceny oddziaływania na środowisko, procedury oceny oddziaływania na gospodarkę przestrzenną, procedury oceny oddziaływania społecznego). Inny mechanizm mógłby polegać na naborze „właściwych” osób, cechujących się szerokimi horyzontami i gotowością do współpracy w stopniu wystarczającym do wypracowania „słusznych” rozwiązań. Podejścia obserwowane w praktyce w dużej mierze polegają na samokontroli i samodyscyplinie zaangażowanych podmiotów, a także na samoocenie.

5. W jaki sposób międzysektorowe podejście regionalne (Leader) pasuje do pionowo i sektorowo podzielonej struktury biurokratycznej? Integrację międzysektorową najlepiej można osiągnąć w przypadkach konkretnych projektów. Jednak ograniczenia takich podejść uwiadcniają się, jeżeli priorytety projektu nie są zintegrowane z programami regionalnymi oraz jeżeli koordynację regionalną utrudnia hierarchia sektorowa. Dlatego też program Leader zorientowany jest na przedsięwzięcia wiążące się z międzysektorową koordynacją na poziomie krajowym.
6. Czy działalność grup programu Leader jest sprzeczna z potrzebą autonomii samorządów lokalnych? Konflikt ten jest nieodłącznym elementem mechanizmu, jednak metodologia programu Leader jest w stanie przewyciężyć ten problem poprzez silne zaangażowanie samorządów lokalnych w organizację systemu rządów. Niemniej jednak terytorialne podejście programu Leader może sprawić, że organizacja ta będzie „obciążona gminami”, zwłaszcza jeżeli przedstawiciele gospodarki i społeczeństwa obywatelskiego zajmą mniej zaangażowane stanowisko.
7. Czy grupy programu Leader to „organizacje na dobrą pogodę”, które rozpadną się, kiedy odcięty zostanie dopływ pieniędzy? Dzieje się tak w wypadku wielu organizacji regionalnego systemu rządów, jednak Leader to program długoterminowy, mający na celu włączenie do głównego nurtu programowania, co oznacza, że grupom umożliwia się uczenie się, że udane projekty przyciągają zainteresowanie większej liczby podmiotów oraz że interakcja między zaangażowanymi podmiotami staje się coraz bliższa (tworzenie kapitału społecznego): sukces rodzi sukces i naśladowców.
8. Czy grupy programu Leader wymagają silniejszej instytucjonalizacji? Najwyraźniej tak, ponieważ ze względu na rosnącą liczbę uczestników przejrzystość, rozliczalność i formalna reprezentacja wymagają większej uwagi.

Podsumowując, regionalny system rządów jest przede wszystkim *procesem*, mającym na celu poprawę interakcji podmiotów w rozdrobnionych i podzielonych ramach instytucjonalnych. Można go jednak postrzegać także jako *koncepcję* na rzecz *zrównoważonego rozwoju*, gdyż zrównoważony rozwój oparty jest na interdyscyplinarnej i międzysektorowej współpracy różnych podmiotów poza utartymi ścieżkami proceduralnymi.

Zasadniczo jednak jest to *narzędzie uczące się*, zorientowane na kolektywne uczenie się, a w dalszej perspektywie na zmianę istniejących ram instytucjonalnych w celu skutecznego radzenia sobie ze sprawami rozwoju regionalnego.

Bibliografia

- Benz, A., Fürst, D., Kilper, H., Rehfeld, D.: Regionalisation. Theory, practice and prospects in Germany, SIR, Stockholm 2000.
- Benz, A., Fürst, D.: Region – „Regional Governance” – Regionalentwicklung, in: Adamasczek, B., Pröhl, M., red., Regionen erfolgreich steuern, Bertelsmann, Gütersloh 2003, 11–66.
- Blumenthal, J. v.: Governance – eine kritische Zwischenbilanz, „Zeitschrift für Politikwissenschaft” 15(2005), 1149–1180.
- Cameron, G., Danson, M.: The European partnership model and the changing role of Regional Development Agencies: A regional development and organisation perspective, w: Danson, M., Halkier, H., Cameron, G., red.: Governance, institutional change and regional development, Aldershot i in., „Ashgate” 2000, 11–36.
- Fürst, D.: The role of experimental regionalism in rescaling the German state, „European Planning Studies” 14(2006), 923–938.
- Fürst, D.: Metropolitan governance in Germany, w: Heinelt, H., Kübler, D., red.: Metropolitan governance. Capacity, democracy and the dynamics of place, Milton Park – Abingdon, Routledge (England) 2005, 151–168.
- Keating, M.: The Political Economy of Regionalism, w: Keating M., red.: The Political Economy of Regionalism, London 1997, Frank Cass, 17–40.
- Kooiman, J.: Social-political governance. Overview, reflections and design, „Public Management Review” 1(1999), 67–92.
- Moseley, M. J., red.: Local partnerships for rural development. The European experiences, Wallingford 2003.
- Pierre, J., red.: Debating Governance. Authority, Steering, and Democracy, Oxford University Press, Oxford 2000.
- Rhodes, R.A.W.: Understanding governance, Buckingham 1997.
- Kooiman, J.: Social-political governance. Overview, reflections and design (Społeczno-polityczny system rządów. Przegląd, refleksje i projekt), „Public Management Review” (Przegląd zarządzania publicznego) 1(1999), 67–92.
- Moseley, M.J., red.: Local partnerships for rural development. The European experiences (Lokalne partnerstwa dla rozwoju obszarów wiejskich. Doświadczenia europejskie), Wallingford 2003.
- Pierre, J., red.: Debating Governance. Authority, Steering and Democracy (Debata nad systemem rządów. Władza, kierowanie i demokracja), Oxford University Press, Oxford 2000.
- Rhodes, R.A.W.: Understanding governance (Zrozumienie systemu rządów), Buckingham 1997.

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA NA OBSZARACH WIEJSKICH



- **Niderlandy:**
Focus Kromme Rijn –
jakość życia na wsi



- **Austria:**
Herztöne –
sieć kobiet w Lammertal





NIDERLANDY

Focus Kromme Rijn – jakość życia na wsi

Plany rozwoju wsi cechujące się podejściem oddolnym pozwalają jej mieszkańcom kształtować swoją przyszłość i zapewniają im wysoką jakość życia.

Wprowadzenie

Nazwa regionu pochodzi od rzeki Kromme Rijn, która przezeń przepływa. Od północy graniczy on z Parkiem Narodowym Utrechtse Heuvelrug. Od dawna jest to obszar uprawy owoców, z łąkami i tradycyjnymi wioskami, charakteryzujący się drobną przedsiębiorczością, różnorodnością szlaków wodnych, wiatrakami i wiejskimi rezydencjami. Wiejskie rezydencje, z których część jest nadal stale zamieszkała, znajdują się w wyższych partiach, a tereny położone poniżej (bliżej rzeki) przeznaczone są na użytki rolne.

Od 2002 r. wdrożono tam około 20 projektów, częściowo sfinansowanych z subsydiów w ramach programu Leader+, obejmujących działania prowadzone w okolicy i angażujących szkoły, władze gminne i przedsiębiorstwa. Już te projekty zapewniły szerszej grupie ludzi większy dostęp do bogatej kultury i krajobrazu regionu. Lokalna grupa działania Kromme Rijn interesuje się w szczególności projektami przyczyniającymi się do poprawy jakości życia i wzmocnienia regionalnego charakteru okolicy. Angażuje się także w rozwój współpracy regionalnej i tworzenie sieci wiążących sektory: publiczny i prywatny.

Z myślą o odpowiedzialności za region

Wiejska okolica wzdłuż rzeki Kromme Rijn (w prowincji Utrecht) znajduje się w pobliżu rozległego i wciąż rozrastającego się obszaru miejskiego. Wiąże się to z wieloma kwestiami dotyczącymi przyszłości, jednak jak dotąd nie było w tej sprawie poważniejszej komunikacji między trzema głównymi zaangażowanymi gminami.

W 2005 r. lokalna LGD Leader+, z poparciem władz prowincji, rozpoczęła proces mający na celu rozwój współpracy między władzami gminnymi, przedsiębiorstwami i organizacjami społecznymi. Przez ten proces LGD chciała zyskać wpływ na działania wynikające ze wspomnianych projektów, a także przyspieszyć procedury związane z pozyskiwaniem wsparcia finansowego. Rezultatem był projekt Focus Kromme Rijn, ostatecznie wdrożony dzięki środkom z programu Leader+. Projekt Focus obejmował cztery cele i podprojekty.

Projekt Focus, rozwijając strategię regionalnej współpracy publiczno-prywatnej, zyskał wsparcie Sieci Rozwoju Obszarów Wiejskich (Netwerk Plattelandsontwikkeling), która miała taką samą wizję przyszłości regionu Kromme Rijn. Projekt przeszedł





wszystkie fazy wstępne procesu regionalnego, który w tej okolicy stanowił nowość. Dla poszczególnych zaangażowanych grup oznaczało to określenie obszarów wspólnych korzyści i budowę wzajemnego zaufania.

Pod koniec 2005 r. utworzono grupę sterującą o nazwie Focus, składającą się z polityków z gmin oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Celem grupy było opracowanie planu dotyczącego przyszłości obszaru, a także przygotowanie planu działania w ciągu pierwszego roku. LGD odegrała wiodącą rolę w uruchomieniu i stymulowaniu procesu. Prowadzono między innymi działania lobbujące wśród miejscowych partii politycznych podczas wyborów lokalnych, dzięki czemu wiosną 2006 r. projekt Focus uzyskał poparcie w gminnych planach działania.

Zaspokajanie potrzeb lokalnych

W czerwcu 2006 r., podczas konferencji regionalnej, sporządzono listę zagadnień, które można uznać za istotne dla przyszłości regionu. Obejmowała ona: jakość życia w małych wioskach, promowanie turystyki i rekreacji, różne rodzaje zagospodarowania terenu, główne cechy krajobrazu, problemy wspólnot lokalnych oraz ustanowienie struktury wykonawczej.

W gminach na przykład uzgodniono przygotowanie planów mających na celu rozwiązanie problemów dotyczących jakości życia w małych wioskach na tym obszarze. W Schalkwijk rozpoczęto już projekt dotyczący opracowania planu gminnego. Wyzwanie polegało na tym, aby również inne wioski mogły czerpać z doświadczeń tego procesu. Prace nad innym podprojektem zostały rozpoczęte przez utworzenie grupy koncepcyjnej złożonej z rolników. Grupa analizowała przyszłe wyzwania dotyczące rolnictwa na tym obszarze. Dzięki środkom z programu Leader+ grupa sterująca otworzyła (i nadal rozwija) wirtualne miejsce spotkań (www.krommerijnloket.nl) w celu wspierania inicjatyw obywateli i przedsiębiorców. Środki z programu Leader+ wykorzystane zostały także w projekcie służącym ustanowieniu regio-

nalnego systemu zarządzania. W związku z trzecim podprojektem odbywają się spotkania urzędników służby cywilnej zajmujących się sprawami gospodarki przestrzennej w gminach z przedstawicielami prowincji oraz grupy sterującej, podczas których omawiane są koncepcje dotyczące przyszłości obszarów wiejskich oraz możliwości dopasowania ich do ustalonej polityki.

Plany rozwoju wsi

W regionie Kromme Rijn znajduje się sześć małych wiosek położonych w pobliżu trzech głównych obszarów miejskich (Houten, Bunnik i Wijk bij Duurstede). Z biegiem lat te małe wioski wytworzyły niepowtarzalną tożsamość i jakość życia, oparte na ich związku z otaczającym obszarem rolniczym i zachodzącymi tam zmianami. Niepokojono się, że nowe plany rozwoju ograniczą usługi dostępne w wioskach, a także zubożą strukturę populacji wiejskiej, ze względu na rosnącą liczbę osób „z zewnątrz” osiedlających się na tym obszarze.

Projekt „Jakość życia w małych wioskach”, realizowany w ramach programu Leader+, dotyczy problemów tych wiosek i został zatwierdzony przez władze prowincji Utrecht. Przez plany rozwoju wiosek ich mieszkańcy mogą przedstawiać swoje poglądy na temat:

- poprawy komunikacji i współpracy między władzami gminy a mieszkańcami;
- osiągnięcia lub utrzymania stabilnego poziomu usług, odpowiadającego potrzebom miejscowej ludności.

Plany rozwoju wiosek dają możliwość współpracy mieszkańcom, lokalnym organizacjom i władzom gminnym, z jednoczesnym uwzględnieniem tożsamości i preferencji miejscowej ludności. W celu ukierunkowania ich realizacji wyodrębniono pewne etapy: etap analityczny, etap rozwoju i etap planowania.

Dnia 18 kwietnia 2007 r. w regionie Kromme Rijn zorganizowano spotkanie wszystkich mieszkańców wiosek, rad gminnych

i urzędników służby cywilnej, działających na poziomie prowincji. Podczas spotkania omówiono plany rozwoju wiosek, zadawano pytania, udzielano odpowiedzi i wymieniano doświadczenia. W rezultacie trzy wioski (Langbroek, Werkhoven i Schalkwijk) jako pierwsze w regionie rozpoczną realizację swoich planów.

Kromme Rijn: wyzwania i rezultaty

Podczas tworzenia planu strategicznego postanowiono:

- zainteresować władze gminne i władze prowincji inicjatywą LGD;
- uwzględnić ambicje przedsiębiorców;
- wykorzystać możliwości programu „Narodowy krajobraz” do opracowania przyszłych planów dotyczących strategii i poprawy współpracy między gminami, LGD i innymi organizacjami wykonawczymi, przy zachowaniu ich niezależności;
- przekształcić LGD w podmiot prawny odpowiedzialny za region i kontrolujący finansowanie.

Na początku 2007 r. grupa Focus zdołała wzbudzić zainteresowanie zarówno władz gminnych, jak i przedsiębiorców. Stworzono atrakcyjny program regionalny, mający na celu rozwiązanie problemów regionu. Prowadzone są prace nad następnym etapem: realizacją umów dotyczących specjalnego systemu zarządzania dla regionu, który umożliwi efektywniejszą współpracę między władzami gminnymi i podmiotami prywatnymi w regionie.

Focus Kromme Rijnstreek

Państwo członkowskie: Niderlandy

Region: zachodni

Nazwa LGD: Kromme Rijnstreek

Ludność: 17 500

Powierzchnia: 161 km²

Całkowity koszt projektu: 195 000 euro

UE: 70 000 euro

Inne środki publiczne: 125 000 euro

Czas trwania projektu: styczeń 2006 – czerwiec 2007

Kontakt: Marieke Leentvaar

Kierownictwo projektu: Waaloord Initiatief, Waaloord 15, 3448 BD Woerden, Niderlandy

Telefon: + 31 348-557198

Faks: + 31 348-690797

E-mail: marieke.leentvaar@waaloord.nl

Internet: www.leaderpluskrommerijn.nl

<http://www.krommerijnloket.nl>

Zdjęcia: Winfried Leeman



AUSTRIA

Herztöne – sieć kobiet w Lammertal

Ułatwienie dostępu do pomocy w Lammertal (Salzburg) otwiera przed kobietami z regionu nowe możliwości i stanowi źródło inspiracji.

Claudia Schönegger, konsultant LGD Tennengau, i Heike Guritzer-Maurer, dyrektor zarządzająca Herztöne

Wprowadzenie

Chociaż Lammertal leży niedaleko centralnej części kraju związkowego Salzburg, wiele kobiet zamieszkujących peryferyjne obszary regionu nadal ma trudności z dostępem do usług, które mogłyby służyć pomocą im i ich rodzinom. Dzieje się tak, ponieważ aby móc skorzystać z porad oferowanych przez różne agencje wsparcia, niezbędna jest mobilność. Dlatego też w ostatnich latach sieć kobiet działająca na rzecz równych szans, o nazwie Herztöne, realizuje ideę utworzenia centrum dla kobiet i ich rodzin. W ten sposób inspirowała do zaangażowania i zapewnienia regionowi nowe bodźce rozwoju.

Ankieta jako katalizator

W 1997 r. przeprowadzono ankietę mającą pomóc w zrozumieniu problemów kobiet w regionie. Jednym z głównych ustaleń był brak sieci powiązań między poszczególnymi gminami i organizacjami kobiecymi, co doprowadziło do założenia stowarzyszenia Dźwięki Serca – Sieć Kobiet w Lammertal. To z kolei poskutkowało utworzeniem sieci z istniejących już stowarzyszeń i instytucji, dzięki czemu mogły one wspólnie udoskonalić swoją ofertę usług dla kobiet.

Dnia 20 września 2003 r. wykonano kolejny ważny krok – otwarto centrum doradztwa i spotkań dla kobiet i rodzin. Mieści się ono w centrum gminy Abtenau i zajmuje dwa wynajęte pomieszczenia: małe biuro i pokój do spotkań z doradcami, z którego korzystać mogą także inne agencje.

Na początku kwietnia 2004 r. zaangażowano kierownika, który pracuje na rzecz stowarzyszenia 20 godzin tygodniowo. Zróżnicowane usługi możliwe są przede wszystkim dzięki współpracy różnych instytucji, a centrum oferuje m.in.:

- punkt, gdzie kobiety mogą uzyskać wstępne informacje i porady, a z którego następnie kierowane są do istniejących instytucji i specjalistów;
- (dodatkowe) możliwości edukacyjne, zapewniające kwalifikacje zawodowe i rozwój osobisty;
- infrastrukturę dla usług doradczych, świadczonych przez agencje pomagające kobietom w każdym wieku;
- wydarzenia i projekty organizowane co roku, np. poświęcone zdrowiu;

- możliwość szybkiej i elastycznej organizacji konkretnych projektów i wydarzeń (w razie potrzeby).

Do końca 2006 r. program obejmował 10 miesięcy zajęć, w tym kursy informatyczne, językowe i dotyczące zdrowia, które były prowadzone we współpracy z Centrum Kształcenia Dorosłych w Hallein oraz z Instytutem Kształcenia Zawodowego w Salzburgu. Centrum oferuje także możliwość zdobycia doświadczenia instruktorkom dopiero rozpoczynającym karierę.

W 2004 r., kiedy program został zainicjowany, uczestniczyło w nim 22 członków, a od tego czasu dołączyło kolejnych 48. Stowarzyszenie zostało także zatwierdzone przez Federalne Ministerstwo Edukacji, Nauki i Kultury jako instytucja kształcenia wyższego. Wydarzenia te, uważane za wielki sukces, radykalnie poszerzyły zakres kursów edukacji uzupełniającej dostępnych w Lammertal. Oznacza to, że długie podróże do Salzburga lub Hallein należą już do przeszłości, a kobietom dużo łatwiej jest uczestniczyć w kursach.

Kobiety regionu kobietom regionu

Kolejnym ważnym elementem tego projektu jest dostępność usług doradczych i szkoleniowych pomagających w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych oraz kładących nacisk na zapewnienie odpowiedniej pomocy prawnej. Coraz większą popularność zyskuje osobiste wsparcie i pomoc na wczesnych etapach kariery. W 2006 r. około 65 kobietom udzielono porady lub skierowano je do specjalistów.

Od 2004 r. centrum doradcze stowarzyszenia Herztöne ugruntowało swoją pozycję wśród instytucji regionalnych. Kobiety z Lammertal często korzystają z możliwości oferowanych przez punkt kontaktowy w centrum. Do sukcesu stowarzyszenia Herztöne w dużej mierze przyczynił się bliski kontakt z kobietami w regionie, który umożliwił doradcom zdobycie ich zaufania oraz sprawił, że chętnie zaangażowały się one w niesienie pomocy. Wszystkie decyzje, w tym dotyczące programu usług, podejmowane są wspólnie przez członków stowarzyszenia, a prace prowadzone są w sposób profesjonalny. Dzięki działalności kierownika roczne obroty organizacji wynoszą około 40 tys. euro.



Problemy kobiet zamieszkujących wiejski region Lammertal w rzeczywistości nie różnią się tak bardzo od problemów kobiet mieszkających w miastach, gdzie dostępna jest szersza i bardziej zróżnicowana oferta usługowa. Niemniej jednak możliwości ponownego wejścia na rynek pracy lub tworzenia nowych sieci kontaktów, np. po separacji, są bardziej ograniczone.

Wspólna zabawa i śmiech istotne dla jakości życia

Dla kobiet pracujących w centrum doradztwa głównym celem jest niesienie pomocy kobietom ze wszystkich przedziałów wiekowych, z uwzględnieniem potrzeby rozrywki. Na przykład w 2005 r. z okazji Dnia Kobiet żeńska grupa muzyczna Zwiędle Goździki (Die welken Nelken) została zaproszona na występ w kinie w Abtenau. Aktywny udział w próbach żeńskiego kabaretu pokazał, że kobiety potrafią i chcą mówić o własnym środowisku społecznym w sposób krytyczny. Zwiększanie pewności siebie i zdolność do poznawania własnej kreatywności pomaga w wykonywaniu codziennych zadań zawodowych i domowych. Czynne uczestnictwo w wydarzeniach lokalnych zapewniło stowarzyszeniu częstą obecność w mediach, do tego stopnia, że wiadomości o organizacji i jej działaniach są obecnie na porządku dziennym. Jak mówi przewodnicząca Barbara Ortner: „Nie chodzi tylko o to, żeby wiedzieć, jak zacząć. Tak naprawdę chodzi o robienie rzeczy w taki sposób, żeby przyniosły pozytywny skutek”.

Z podziękowaniami dla programu Leader+

Wsparcie dla projektu ze strony programu Leader+ było ważne w kilku dziedzinach. Było ono pomocne pod względem: zasobów ludzkich i ich rozwoju (kursy kształcenia uzupełniającego), zatrudnienia kierownika na 20 godzin tygodniowo, kosztów seminariów (prowadzący, wyposażenie), kosztów usług doradczych, wyposażenia i prowadzenia centrum (pomieszczenia, telefony itd.) oraz *public relations* (opracowanie stron internetowych i dzień otwartych drzwi).

Stowarzyszenie ma nadzieję, że finansowanie centrum doradczego jest zabezpieczone na przyszłość w stopniu umożliwiającym dalszą samodzielną działalność w nadchodzących latach.

Herztöne – sieć kobiet

Państwo członkowskie: Austria

Region: Salzburg, Tennengau

Nazwa LGD: Tennengau

Ludność: 53 735

Powierzchnia: 668 km²

Całkowity koszt projektu: 99 500 euro

UE: 32 570 euro

Inne środki publiczne: 44 170 euro

Środki prywatne: 22 760 euro

Czas trwania projektu: styczeń 2003 – czerwiec 2007

Kontakt: Barbara Ortner

Adres: Markt 50, A-5441 Abtenau, Austria

Telefon: +43 6243 41099

Faks: +43 6243 41099

E-mail: herztone@sbg.at

Internet: www.herztone.at, www.tennengau.at

Zdjęcia: austriacka jednostka sieci krajowej



ZWIĘKSZANIE WARTOŚCI PRODUKTÓW LOKALNYCH



- **Zjednoczone Królestwo:
Spółdzielnia Browarnicza
Hesket Newmarket**



- **Francja:
Regionalny rejestr *know-how***



ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO

Spółdzielnia Browarnicza Heskett Newmarket

Wprowadzenie

Programem Leader+ objęto rozległy wyżynny obszar wzgórz i dolin Kumbrii, cechujący się wyjątkowym pięknem przyrody, a także klasyfikowany jako obszar o trudnych warunkach gospodarowania. Miejscowa gospodarka, która w dużej mierze opiera się na rolnictwie i turystyce, poniosła poważne straty na skutek epidemii pryszczycy, co pogorszyło i tak już trudne położenie rolników. Strategia lokalnej grupy działania (LGD) programu Leader+ ukierunkowana jest na przedsiębiorstwa rolne i pracowników dotkniętych tą sytuacją, a restrukturyzacja i zwiększanie wartości lokalnych produktów są pod tym względem bardzo istotne.

O projekcie

Kiedy ówczesni właściciele browaru Heskett Newmarket ogłosili, że zamierzają przejść na emeryturę, pojawiły się obawy, że firma może zostać zamknięta, co miałyby poważny wpływ na życie wsi. Grupa lokalnych entuzjastów wspólnymi siłami podjęła działania mające na celu utrzymanie browaru. W ten sposób powstała Spółdzielnia Browarnicza Heskett Newmarket. To społeczne przedsięwzięcie działa według zasad demokracji i wolontariatu, dzięki czemu równe udziały w browarze ma około 70 entuzjastów tradycyjnie warzonego piwa (*real ale*), mieszkających w okolicy lub z nią związanych.

Po wstępnej fazie produkcji na małą skalę spółdzielnia stwierdziła, że dokonuje czterech warzeń tygodniowo, podczas gdy optymalnie powinno być ich trzy, a poza tym popyt zdecydowanie przekracza jej możliwości produkcyjne. Browar miał co prawda długoterminowy plan rozwoju, przewidujący modernizację budynku oraz, być może, budowę rozlewni, jednak w krótkiej perspektywie priorytetem stało się zwiększenie wydajności.

Zaangażowanie LGD

LGD zależało na zabezpieczeniu przyszłości browaru oraz utrzymaniu roli, jaką odgrywał on we wsi i szerzej na obszarze Kumbrii, przez usprawnienie działań w zakresie sprzedaży produktów, reklamy i turystyki. W tym celu zamierzała wesprzeć inwestycje zwiększające produkcję piwa na sprzedaż, stopień kontroli nad środowiskiem, możliwości produkcyjne i możliwości przyjmowania zwiedzających, a także inwestycje w rozlewnię.

W czerwcu 2003 r. Spółdzielnia Browarnicza Heskett Newmarket po raz pierwszy zwróciła się do LGD. Planowała wówczas przebudowę browaru i wprowadzenie bardziej wydajnych i zrównoważonych metod działalności. Spółdzielnia dysponowała trój etapowym planem rozwoju, opartym na założeniu, że należy „uniknąć znaczących strat czasu produkcji”. Jednakże zapewnienie lokalnego wsparcia finansowego w krótkiej perspektywie okaza-

ło się problematyczne i spółdzielnia nastawiona była sceptycznie do procesów związanych z uzyskaniem finansowania poprzez program Leader+. Ostatecznie jednak, dzięki stałemu i bezpośredniemu wsparciu przedstawicieli programu Leader+ w zakresie prezentacji projektu, spółdzielcy postanowili podjąć próbę zrealizowania projektu z pomocą programu Leader+.

Społeczne podejście do biznesu

Przedsięwzięcie związane z browarem zaczęło się od tego, że członkowie miejscowej społeczności wykupili browar od pierwotnych właścicieli. Była to prawdziwie oddolna reakcja na problem, przed jakim stanęła społeczność obawiająca się utraty browaru na rzecz wielkiej korporacji, a także utraty jego lokalnego charakteru. Spółdzielnia nie tylko chciała utrzymać zakład, ale też inwestować w projekty społeczne i dobroczynne, które przyniosłyby korzyść gminie.

Pierwszy etap, sfinansowany ze środków z programu Leader+ oraz przez udziałowców spółdzielni, przewidywał powstanie nowej przybudówki, zapewniającej 38 m² dodatkowej przestrzeni roboczej, obejmującej klimatyzowane pomieszczenie wykorzystywane do kontrolowanego przechowywania oraz urządzenia do mycia i napełniania beczek. Przybudówka została otwarta przez księcia Karola w lutym 2004 r. W ramach drugiego etapu znacznie poszerzono warzelnię oraz dokonano reorganizacji pracy w celu osiągnięcia większej wydajności. Tę część sfinansowano w ramach programu „Inna Kumbria” (Distinctly Cumbria), prowadzonego przez Północno-Zachodnią Agencję Rozwoju. Etap trzeci jest właśnie realizowany i zakończy się pełną reorganizacją, po której zwiększy się przestrzeń dostępna dla zwiedzających oraz możliwości sprzedaży piwa butelkowanego. Inwestycje te zabezpieczyły trzy miejsca pracy i pozwoliły na utworzenie dwóch kolejnych. Możliwości produkcyjne zwiększyły się dwukrotnie, poprawiła się też jakość i konsystencja piwa, co z kolei pozwoliło na utrzymanie się na rynku i otwarcie nowych punktów sprzedaży.

Metoda Leader w działaniu...

Kluczem do sukcesu projektu był etapowy charakter jego realizacji: najpierw inwestycje, potem okres konsolidacji, a następnie kolejne inwestycje finansowane z dochodów ze sprzedaży. Projekt wymagał obietnicy dalszej dostępności finansowania, gdyż na początku przedsięwzięcia fundusze nie były dostępne.

Przewodniczący Julian Davey powiedział: „Zwykle organizacje przyznające dotacje nie są do tego skłonne, jednak było to konieczne dla realizacji naszego planu rozwoju”. Dodał: „Zatrudniony w LGD personel Leader+ obiecał nam także, że będzie pełnić rolę koordynatorów przy pozyskiwaniu innych funduszy po-





przez LGD. Z jednej strony ucieszyło mnie to, a z drugiej napełniło sceptycyzmem. Jednak zrobili, co obiecali, a nawet więcej”.

Kontakty między komitetem realizującym projekt, członkami LGD i przedstawicielami programu Leader były szczere i otwarte, co pozwalało na rozwiązywanie problemów. Istotnym czynnikiem rozwoju i konsolidacji stosunków roboczych była szybka reakcja i gotowość obu stron do „zrobienia tego, co trzeba”, aby projekt się powiódł. Julian Davey publicznie podziękował za „przyjazny i rzeczowy stosunek przedstawicieli programu do grupy”.

... wszystkim przynosi rezultaty

W 2006 r. browar Heskett Newmarket odnotował wzrost zysków o 50%, a w 2005 r. wzrost sprzedaży o 33%, a wszystko to w trakcie poważnych zmian w zakładzie. Kierownik browaru Mike Parker uważa, że głównymi czynnikami tego sukcesu są różnorodność, jakość i konsystencja piwa, bardziej profesjonalne podejście do sprzedaży i marketingu oraz znacznie zwiększone możliwości produkcyjne. Wszystko to osiągnięto wskutek inwestycji dokonanych dzięki wsparciu programu Leader+ i innych inwestorów.

Dokonania w latach 2005–2006 to m.in.: istotne zwiększenie produkcji, wprowadzenie na rynek lekkiego letniego piwa Haystacks, przeznaczonego dla spacerowiczów, które zyskało dużą popularność, wygrane w kilku konkursach oraz rozpoczęcie próbnego butelkowania specjalnie warzonego piwa przeznaczonego dla klientów indywidualnych. Piwo z browaru dostępne jest obecnie w 50 pubach regionu.

Browar, jako spółdzielnia, wypłaca swoim członkom część zysku. W browarze Heskett udział wypłacany jest w piwie, a na ostatnim dorocznym walnym zgromadzeniu ustalono zwiększenie dywidendy do dwóch *firkinów*, czyli 144 pint (ok. 65,5 l). 2800 euro z zysku browar przeznaczył na finansowanie projektów społecznych.

Jednym z osiągnięć projektu jest wykazanie, jak model spółdzielni społecznej można wykorzystać do utrzymania lokalnego przedsiębiorstwa.

Browar Heskett Newmarket

Państwo członkowskie:

Zjednoczone Królestwo

Region:

północno-zachodni, Anglia

Nazwa LGD:

Cumbria Fells and Dales

Ludność:

99 955

Powierzchnia:

3713 km²

Całkowity koszt projektu:

168 402 euro

UE:

25 260 euro

Inne środki publiczne:

42 101 euro

Środki prywatne:

101 041 euro

Czas trwania projektu:

2003–2006

Kontakt:

Adrian Banford

Adres: Cumbria Fells and Dales Leader+ Programme

The Old Stables, Redhills, Penrith, Cumbria, CA11 0DT

Zjednoczone Królestwo

Telefon: + 44 1768 869 533

Faks: + 44 1768 242 134

E-mail: adrianbanford@fellsanddales.org.uk

Internet: <http://www.hesketbrewery.co.uk/>



Zdjęcia: jednostka sieci krajowej w Zjednoczonym Królestwie



FRANCJA

Regionalny rejestr *know-how*

Podnoszenie wartości produktów lokalnych nie tylko pozwoliło udokumentować tradycję, ale też wytworzyło poczucie przynależności do regionu.

Wprowadzenie

Know-how i tradycje regionu to prawdziwe odzwierciedlenie jego tożsamości. W przypadku regionu Pays des Trois Vallées, leżącego w sercu Korsyki, członkowie LGD odnotowali zanikanie miejscowych tradycji. Aby temu zapobiec, różni producenci, przedsiębiorcy, rzemieślnicy i naukowcy połączyli siły w celu znalezienia sposobu, jak utrzymać *know-how* przy życiu. Początkowo zamierzali wspólnie stworzyć książkę opisującą przeszłość i teraźniejszość regionu, jak również jego perspektywy na przyszłość, jednak ich historia na tym się nie kończy.

Z pokolenia na pokolenie

Początkowa koncepcja sformułowana została w trakcie „burzy mózgów” zorganizowanej przez członków LGD. Co najmniej 80 osób z regionu dobrowolnie wzięło udział w tych rozmowach. Byli to rzemieślnicy, producenci, pieśniarze, emeryci, młodzi robotnicy itd. Najpierw postanowiono zastanowić się, jak obecnie przekazuje się tradycyjne *know-how*. Na przykład, jak z pokolenia

na pokolenie przekazywane są metody wytwarzania lokalnych produktów? W rodzinie? Przez bezpośredni kontakt? Przez szkolenie? Od razu stwierdzono, że podstawową drogą przekazu wiedzy i tradycji kolejnemu pokoleniu był zawsze przekaz ustny. Interesujące jest także, że w sektorze produkcyjnym więzi rodzinne stopniowo przestają odgrywać rolę. Także członkowie „uniwersytetu wiejskiego” (stowarzyszenia osób zamieszkałych na wsi spotykających się w celu omawiania spraw rozwoju obszarów wiejskich i wymiany doświadczeń) zostali zaproszeni do rozpatrzenia sposobów formalizacji tego procesu. Postanowili opracować książkę dokumentującą główne dziedziny *know-how* występujące w dolinach Cruzinu, Gravona i Prunelli. Badania na potrzeby książki sfinansował uniwersytet, a program Leader+ pokrył część kosztów podróży. Chodziło jednak nie tylko o zachowanie tradycyjnego *know-how*, ale także o dostosowanie go do współczesnych trendów i metod produkcji, a także o wdrożenie nowoczesnych procesów w tych trzech dolinach.





Ważne było, aby z wielu lokalnych produktów wytwarzanych na tym obszarze wybrać najbardziej reprezentatywne. Książkę, opracowaną przez zespół badaczy, zatytułowano „L'anima di a terra” (Duch ziemi) i poświęcono ośmiu dziedzinom regionalnego *know-how*, związanym z: orzechami włoskimi, wieprzowiną, pasterstwem, roślinami aromatycznymi i leczniczymi, miodem, winnicami, figami i nożami.

Aktywna i zbiorowa inwestycja

Przeprowadzono wiele spotkań i warsztatów sfinansowanych przez program Leader+ w celu zaplanowania prac nad książką, a LGD zwróciła się o pomoc także do socjologów i inżynierów. Osoby posiadające istotną wiedzę nie tylko zapewniły materiał, ale także przedstawiły swoje poglądy na wiedzę i na to, jak powinna być przekazywana. Koordynacją zajął się pracownik naukowy Instytutu Badań Rozwojowych (IRD)¹, który także przeprowadził kilka wywiadów i przygotował pierwszy projekt. Projekt ten został poddany dalszej analizie przez wszystkie zainteresowane strony, które w rzeczywistości współpracowały na wszystkich etapach projektu. Porozumienie

zawarte z Uniwersytetem Corte dało 15 studentom specjalizującym się w „języku i cywilizacji korsykańskiej” możliwość opracowania ankiet, przeprowadzenia wizyt w zakładach produkcyjnych i przygotowania sprawozdania o rzemiośle w regionie. Oznaczało to, że ludzie o bardzo różnym zapleczu społecznym i zawodowym współpracowali nad tym samym projektem, wykazując taki sam entuzjazm dla tradycji regionu Pays des Trois Vallées. Ta współpraca na wielką skalę niewątpliwie sprawiła, że „Katalog *know-how*” to znaczący projekt.

Otwarcie nowych perspektyw

Książka ukazała się w nakładzie 500 egz. i trafiła do dystrybucji pod koniec 2005 r. Początkowo rozprawdzano ją w szkołach rolniczych i na uczelniach, następnie wśród radnych i władz lokalnych w regionie. Produkt końcowy wiernie oddaje zapatrywania producentów i rzemieślników. Jednak nie jest to jedyny sukces. Projekt miał duży wpływ na cały region, obudził wśród uczestników prawdziwe poczucie wspólnoty i przynależności do regionu, co stanowi ideę połączenia trzech dolin, wymyśloną początkowo przez członków LGD.

Otwarcie nowych perspektyw

Środki z programu Leader+ pomogły zrealizować inicjatywę, która stała się prawdziwym symbolem innowacyjnego podejścia do planowania regionalnego, co umożliwiło regionowi połączenie sił i zorganizowanie się na potrzeby projektu. W trakcie różnych spotkań producenci współpracowali, aby razem przemyśleć podejście oparte na jakości, stworzyć specyfikacje oraz przygotować „Podróż zmysłów”, szlak obejmujący wizyty w warsztatach i zakładach produkcyjnych. To gromadzenie *know-how* stopniowo przekształciło się w refleksję dotyczącą „wiedzy, jak żyć razem” na wspólnym terytorium.

IRD to publiczny instytut badawczo-naukowy we Francji pod wspólnymi auspicjami ministrów ds. badań i rozwoju krajów zamorskich (<http://www.ird.fr/us/index.htm>).



W świetle początkowego sukcesu projektu LGD nosi się z zamiarem dodruku 500 egz. książki „L'anima di a terra”. W 2007 r. planowane jest zorganizowanie „Dnia know-how” we współpracy z czołową organizacją wiejską U Castagnu. Będzie to wydarzenie

otwarte dla wszystkich LGD Unii Europejskiej, podczas którego organizatorzy z chęcią podzielą się doświadczeniem na temat tego, jak zachować wiejskie tradycje i jak je wykorzystać. Egzemplarze książki dostępne są bezpłatnie w LGD Trois Vallées.

Rejestr regionalnego know-how

Państwo członkowskie: Francja

Region: Korsyka

Nazwa LGD: Trois Vallées

Ludność: 12 447

Powierzchnia: 642 km²

Całkowity koszt projektu: 45 734 euro

UE: 22 867 euro

Inne środki publiczne: 22 867 euro

Czas trwania projektu: styczeń 2004 – grudzień 2005

Kontakt: Marie-José Bonné

Adres: GAL Trois Vallées

Mairie annexe de Peri, lieu dit Ustavia – F-20 167 Peri, F-20 167 Corsica, Francja

Telefon: +33 4 95 53 72 72

Faks: +33 4 95 53 72 73

E-mail: gal.itrevalli@wanadoo.fr

Internet: www.itrevalli.com

Zdjęcia: francuska jednostka sieci krajowej



NAJLEPSZE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW NATURALNYCH I KULTUROWYCH



- **Szwecja: Odwiedź Olofström – dostosowanie do potrzeb przez nową technologię**
- **Grecja: Odkrywanie tajemnic przyrody wyspy Zakynthos**



SZWECJA

Odwiedź Olofström – dostosowanie do potrzeb przez nową technologię

Budowa regionalnego portalu sieciowego zapewnia lokalnym przedsiębiorstwom interaktywną platformę tworzenia internetowych ofert turystycznych i biznesowych przez cały rok.

Wprowadzenie

Turystyka i powiązane z nią sektory gospodarki w gminie Olofström zyskały wsparcie ze strony LGD Leader+ Blekinge. Projekt, objęty programem Leader+, czyli nowy portal internetowy uruchomiony pod koniec 2005 r. (www.visitolofstrom.se) oferuje nie tylko bogactwo informacji turystycznych, ale także możliwość rezerwowania on-line miejsc w hotelach, restauracjach i biletów na wydarzenia o charakterze rozrywkowym.

Portal dostępny jest w pięciu językach: szwedzkim, angielskim, niemieckim, duńskim i niderlandzkim. Internauci mogą się tam z łatwością dowiedzieć o interesujących miejscach i wydarzeniach oraz skorzystać z szeregu usług on-line, takich jak: rezerwacja domku letniskowego, wykup licencji wędkarskiej lub zwykłe sprawdzenie możliwości wypożyczenia samochodu. Portal ten ułatwia gościom zaplanowanie wakacji, a nawet konferencji biznesowej!

Więcej niż strona internetowa

Strona ta oferuje znacznie więcej niż tylko tradycyjne informacje dla turystów; ma dużą bazę danych o przedsiębiorstwach związanych z branżą turystyczną, agencjach sprzedaży nieruchomości, bankach, stacjach benzynowych itd. Ponadto obejmuje zaawansowany system nawigacji, pozwalający z łatwością znaleźć każde przedsiębiorstwo w Olofström.

Kierowniczka projektu Loris Andersson, która przez 14 lat pracowała jako konsultant ds. informatyki, wcześniej była zatrudniona w centrum informacji turystycznej. Centrum realizuje projekt we współpracy z gminą Olofström i 15 różnymi przedsiębiorstwami z branży turystycznej.

Jak mówi Loris: „Strona internetowa ma wiele funkcji, a to oznacza, że Olofström jest otwarty dla biznesu 24 godziny na dobę, siedem dni w tygodniu”.



Oprócz funkcji podstawowych dodano także możliwość natychmiastowego sprawdzenia ofert wakacyjnych lub dotyczących konferencji. Pola wyboru przy każdym wydarzeniu lub produkcie sprawiają, że centrum turystyczne może z łatwością przedstawić globalną ofertę z podaniem wszystkich kosztów, a następnie wysłać ją pocztą elektroniczną w trakcie rozmowy telefonicznej. Koncepcja ta zostanie teraz wylansowana jako produkt mający pomagać innym przedsiębiorstwom oferującym podobnego typu obsługę klienta.

Powstanie koncepcji

Większość przedsiębiorstw branży turystycznej w Olofström to przedsiębiorstwa wiejskie, mające trudności z dotarciem do potencjalnego rynku. Współpraca w sieci daje im siłę, niezbędną aby dotrzeć do tych rynków, więc działając razem przedsiębiorcy są w stanie tworzyć atrakcyjne oferty dotyczące urlopów i konferencji.

Jesienią 2004 r. dziesięciu przedsiębiorców branży turystycznej z Olofström stworzyło grupę konferencyjną mającą na celu opracowanie atrakcyjnych propozycji dotyczących organizacji konferencji. Wszyscy oni chcieli razem pracować nad realizacją wspólnego celu, ale żaden z nich nie był w stanie objąć przywództwa. Punktem zwrotnym było zatrudnienie Loris Andersson jako kierowniczki centrum informacji turystycznej w Olofström. Podjęła wyzwanie, jednak w pierwszym sezonie letnim pogoda była zła i dużo padało. „Nie mieliśmy wystarczająco wiele możliwości ani atrakcji do zaoferowania. Miałam wrażenie, że zbyt często muszę mówić »Niestety, nie możemy tego zorganizować« albo »Przykro mi, ale jest zamknięte« – opowiada Loris – „Ponieważ jesteśmy małą gminą, posiadającą niezbyt wiele atrakcji, musimy podnosić jakość tego, co mamy, a także współpracować w zakresie wprowadzania ofert na rynek” – dodaje.

Na początku wszystkich przedsiębiorców branży turystycznej zaproszono na spotkanie i spytano, czy odpowiada im aktualny stan rzeczy, czy może byliby skłonni do współpracy w celu znalezienia nowych środków i metod dotarcia do potencjalnych klientów. Dziesięciu z nich (grupa konferencyjna) zareagowało pozytywnie. Następnie projekt „Rozwój produktu i technologii w Olofström” został zatwierdzony do finansowania przez LGD Leader+ Blekinge.

Portal zarządzania turystyką i wprowadzaniem na rynek

Celem było skoordynowanie działań różnych przedsiębiorstw branży turystycznej w okolicy Olofström oraz stworzenie portalu oferującego produkty wysokiej jakości. Zwyczajny portal turystyczny nie został jednak uznany za wystarczający i postanowiono stworzyć serwis adresowany do wszystkich osób chcących odwiedzić Olofström, bez względu na cel wizyty. Zakupiono platformę techniczną i przygotowano strukturę odpowiadającą zakresowi projektu. Obecnie portal oferuje informacje o wszystkim – od wynajmu domków letniskowych po budki z przekąskami, a każda informacja opatrzona jest zdjęciami. Dostępne są także nagrania wideo prezentujące ciekawe miejsca. W chwili obecnej w systemie reprezentowanych jest ponad 250 przedsiębiorstw, a każde z nich dysponuje własnym hasłem, pozwalającym zarządzać informacjami na swój temat.

Ponadto portal obejmuje kalendarz wydarzeń, do którego dostęp ma także wydział kultury i wypoczynku urzędu gminy. Poza tym planuje się zainteresowanie portalem klubów sportowych i innych stowarzyszeń.

Loris Andersson twierdzi, że portal obejmuje niemal wszystkie wydarzenia w Olofström, dzięki czemu jest także bardzo do-



brym narzędziem dla pracowników centrum informacji turystycznej. Na przykład, kiedy dzwoni ktoś zainteresowany godzinami otwarcia określonych sklepów, z łatwością można znaleźć pożądaną informację i przekazać ją pytającemu. Jednakże w związku z utworzeniem portalu spadła liczba telefonów do centrum informacji turystycznej, ponieważ rezerwacja noclegu przez Internet jest łatwiejsza, a wiele atrakcji jest dostępnych on-line. Przykładowo, aby wykupić licencję wędkarską na dzień lub tydzień wystarczy wybrać jezioro, termin i liczbę licencji. Kiedy dokonywana jest rezerwacja on-line, automatycznie generowane są trzy wiadomości e-mail: jedna do klienta, druga do centrum informacji turystycznej i trzecia do przedsiębiorcy. Klient może wybrać między płatnością kartą kredytową, fakturą lub płatnością na miejscu. Cała administracja i płatności realizowane są za pośrednictwem centrum turystycznego, naliczającego 10% prowizji za obsługę. Koszty obsługi kart kredytowych i gwarancji podróży pokrywa centrum turystyczne.

Portal wykorzystuje zaawansowany system obsługi klienta, pozwalający gromadzić informacje o gościach, o tym, jakich wyszukiwarek i słów kluczowych używali, a także kiedy odwiedzali portal. „W ten sposób wiemy, jak klienci znajdują nasze informacje, dzięki czemu możemy jeszcze lepiej ukierunkować nasze działania związane z wprowadzaniem naszych usług na rynek” – mówi Loris Andersson.

Inne zastosowania technologii po zakończeniu projektu

Mimo że cele projektu zostały osiągnięte, nawiązana współpraca i ulepszenia technologiczne portalu trwają nadal, a grupa rozwinięła system generowania ofert biznesowych. Nosi on nazwę „Confirm” i jest bardzo przydatny, na przykład kiedy dzwonią firmy autokarowe w celu zaplanowania wycieczki. Wszelkie wydarzenia lub oferty zaangażowanych przedsiębiorców podzielone są na „moduły” o określonych cenach. Podczas rozmowy telefonicznej pracownik centrum turystycznego może z łatwością przeglądać menu modułów i tworzyć oferty obejmujące przewodni-

ka, lunch, bilety wstępu, kawę itd. Różne moduły obsługiwane są w systemie w czasie rzeczywistym, a łączna suma jest obliczana automatycznie. Bezpośrednio po rozmowie telefonicznej potwierdzenie oferty wysyłane jest klientowi i wszystkim właściwym przedsiębiorstwom. Jeżeli klient zdecyduje się przyjąć ofertę, można ją z łatwością przekształcić w potwierdzenie rezerwacji.

Planuje się przetłumaczenie systemu na kilka języków, a także połączenie systemu „Confirm” z opracowanym wcześniej systemem rezerwacji w portalu. Cała koncepcja portalu oraz systemu rezerwacji i generowania ofert zostanie wylansowana jako produkt i sprzedawana będzie innym przedsiębiorstwom.

Pozostałe osiągnięcia projektu

Głównym przedsięwzięciem w ramach projektu był co prawda system internetowy, prowadzono jednak także inne działania, takie jak przygotowanie wysokiej jakości usług i produktów związanych z turystyką wiejską.

Były to między innymi:

- utworzenie sześciu szlaków pieszych i rowerowych, włącznie z nowymi mapami i nowymi rowerami dostępnymi w wypożyczalni przy centrum turystycznym;
- wspólne logo dla turystyki ekologicznej;
- kolorowa broszura, która cieszyła się takim powodzeniem, że po zakończeniu projektu przygotowano zaktualizowaną wersję, sfinansowaną przez samych przedsiębiorców;
- płyta CD dotycząca wprowadzania na rynek;
- utworzenie sieci około 15 przedsiębiorstw współpracujących w zakresie produktów i logistyki.

Loris Andersson podkreśla, że bez wsparcia ze strony LGD Leader+ Blekinge te osiągnięcia nie byłyby możliwe. Finansowanie w ramach programu Leader+ stanowiło część budżetu globalnego, wykorzystanego na: opracowanie techniczne internetowego narzędzia rezerwacji i reklamę oraz ocenę jakości oferty przedsiębiorstw turystycznych i ich produktów. Dzięki stworzeniu portalu www.visitolofstrom.se powstało pięć nowych przedsiębiorstw branży turystycznej.

Odwiedź Olofström

Państwo członkowskie: Szwecja

Region: Blekinge

Nazwa LGD: Leader+ Blekinge

Ludność: 64 400

Powierzchnia: 2814 km²

Całkowity koszt projektu: 122 450 euro

UE: 24 450 euro

Inne środki publiczne: 36 778 euro

Środki prywatne: 61 222 euro

Czas trwania projektu: wrzesień 2004 – styczeń 2006

Kontakt: Tommy Svensson

Adres: Thornska villan,
S-370 10 Bräkne-Hoby, Szwecja

Telefon: +46-457 818 84

Faks: +46-457 814 90

E-mail: tommy.svensson@leaderblekinge.se

Internet: www.leaderblekinge.se www.visitolofstrom.se

Zdjęcia: szwedzka jednostka sieci krajowej





GRECJA

Odkrywanie tajemnic przyrody wyspy Zakynthos

Jakość życia mieszkańców, a także turystów, jest ściśle powiązana z planami wyspy dotyczącymi poszerzenia oferty turystycznej.

Wprowadzenie

Zakynthos to jedna z czterech prefektur na Wyspach Jońskich, stanowiąca samodzielną prowincję. Prom łączący Zakynthos z miejscowością Kyllini (znajdującą się na lądzie stałym, 15 km od wyspy), a także połączenie lotnicze to główne formy transportu i komunikacji dostępne na wyspie.

W trakcie prac nad programem rozwoju lokalnego dokonano oceny szczególnej tożsamości, zasobów i *know-how* obszaru, z naciskiem na rozwój, ochronę i doskonalenie zasobów przyrodniczych i kulturowych. Przewidziano rozwój obszarów Natura 2000, mających znaczenie dla całej UE. Biorąc to pod uwagę, w lokalnym programie rozwoju Leader+ dla wyspy Zakynthos określono dwa główne obszary działania.

Po pierwsze ma on na celu wzmocnienie konkurencyjności obszaru na wszystkich poziomach życia gospodarczego i społecznego, a zarazem chronienie, wzbogacanie oraz rozwijanie środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego, a także podnoszenie jakości życia. Po drugie zakłada intensyfikowanie tworzenia sieci kontaktów oraz współpracy w celu stworzenia wspólnych struktur produkcji, przetwarzania i wprowadzania na rynek produktów i usług przy wykorzystaniu nowych technologii.

Główną atrakcją obszaru jest Narodowy Park Morski w Laganas. To właśnie do tamtejszych płytkich wód zatoki przybywa składać jaja rzadko występujący gatunek żółwi morskich karetta (*Caretta caretta*). Obszar ten jest także siedliskiem dla największej populacji mniszki śródziemnomorskiej (*Monachus monachus*), zagrożonego wyginięciem gatunku foki. Ponadto wyspa to jeden z ważniejszych przystanków dla ptaków wędrownych, zarówno jesienią, jak i wiosną.

Środowisko przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe i poprawa jakości życia

Wzbogacanie i rozwój środowiska przyrodniczego i bogatego dziedzictwa kulturowego regionu w sposób nieuchronny prowadzi do zwiększenia liczby turystów i rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. Oznacza to konieczność spełnienia pewnych warunków:

- zagwarantowanie wysokiej jakości usług w zakresie zakwaterowania i organizowania wycieczek z przewodnikami,
- wyraźne zróżnicowanie oferowanych produktów,
- nowoczesne wprowadzanie na rynek miejscowych produktów.



W celu podniesienia poziomu usług turystycznych lokalna grupa działania wzięła pod uwagę fakt, że co roku od kwietnia do października Zakynthos przeżywa najazd turystów oraz że turyści ci, nie mając wielu innych możliwości, zatrzymują się głównie na obszarach przybrzeżnych. Dlatego też w ramach nowej strategii postanowiono zwiększyć liczbę przedsięwzięć agroturystycznych oraz przygotować niezbędną infrastrukturę (np. agencje mogące zaspokoić wymagania dotyczące szczególnych sposobów spędzania czasu), a także wdrożyć systematyczne działania promocyjne, związane z wprowadzaniem na rynek różnych produktów turystycznych. Było to niezbędne, by zapewnić rozbudowaną ofertę turystyczną, ale także by opracować odpowiedni plan szlaków turystycznych, pozwalający na prowadzenie działalności turystycznej.

Leader+ wspiera nowe atrakcje turystyczne...

Zapewnienie różnorodnych możliwości w celu poprawy jakości oferty turystycznej miało duże znaczenie dla LGD, która sfinansowała badania dotyczące utworzenia nowych szlaków turystycznych. Ma to na celu dostarczenie turystom dodatkowych atrakcji podczas pobytu na wyspie oraz ułatwienie im poznania niepowtarzalnej przyrody Zakynthos.

Oznaczało to konieczność wytyczenia szlaków i sporządzenia map. Szlaki łączą przede wszystkim szczególnie malownicze miejsca, obszary chronione, tradycyjne osady, teren Narodowego Parku Morskiego i muzeum historii naturalnej Helmisa. Poczyniono starania w celu rozpowszechnienia tych map w różnych agencjach turystycznych, firmach oferujących tradycyjne zakwaterowanie i w restauracjach. Dotyczy to przede wszystkim przedsięwzięć, które skorzystały już z finansowania w ramach progra-

mu Leader+ i które spełniają wymogi „lokalnego porozumienia w sprawie jakości”¹.

... i tworzy muzeum

Panayiotis Helmis samodzielnie zgromadził kolekcję owadów, gadów, dzikiej fauny, ryb, skorupiaków, minerałów i skał, obejmującą około trzech tysięcy okazów! W tym wypadku LGD pomogła w znalezieniu lokalu, w którym umieszczono kolekcję, tworząc muzeum historii naturalnej.

Muzeum historii naturalnej Helmisa leży w Ayia Marina, malowniczej wiosce w sercu wyspy Zakynthos, z której rozlega się wspaniały widok zarówno na miasto, jak i na zatokę Laganas, a która jest oddalona 15 minut od miasta Zakynthos. Jej wielofunkcyjna sala wykorzystywana może być do programów edukacyjnych i audiowizualnych. Młodzi zwiedzający otrzymują materiały edukacyjne, dzięki którym mogą się uczyć przez zabawę.

Jest to przede wszystkim miejsce, gdzie można odkrywać tajemnice świata przyrody wyspy Zakynthos, od jej wspaniałego wybrzeża do gajów oliwnych i wiecznie zielonych obszarów wiejskich. Wystawy muzeum dają zwiedzającym możliwość:

- uzyskania informacji o dziedzictwie przyrodniczym wyspy Zakynthos,
- zapoznania się z dostępnymi możliwościami wycieczek po wyspie,
- poznania lądowej i morskiej flory i fauny występującej na wyspie.

¹ „Lokalne porozumienie w sprawie jakości” obowiązuje podmioty korzystające z finansowania w ramach programu Leader+. Określa ono typy materiałów, które mogą zostać użyte na przykład do budowy hotelu, z naciskiem na wykorzystanie produktów lokalnych.





Leader+ zwiększa wartość

Obecne działania sfinansowane przez lokalny program Leader+ umożliwiły zwiedzającym wyspę Zakynthos znalezienie tradycyjnego zakwaterowania nad morzem lub w głębi wyspy, degustowanie przysmaków lokalnej kuchni w tradycyjnych restauracjach, poznanie przyrody wyspy dzięki szlakom turystycznym oraz lepsze zaznajomienie się z wyspą dzięki wizytom w Muzeum Historii Naturalnej. Wyniki są bardzo obiecujące, a liczba osób odwiedzających muzeum stale rośnie. Ponadto zmienia się charakter i rodzaj turystów odwiedzających Zakynthos, a LGD jest na dobrej drodze do realizacji swoich przyszłych celów.

Odkrywanie Zakynthos

Państwo członkowskie: Grecja

Region: Wyspy Jońskie

Nazwa LGD: Spółdzielnia Samorządowa Zakynthos SA (S.A.Z. S.A.)

Ludność: 39 000

Powierzchnia: 406 km²

Całkowity koszt projektu: 366 687 euro

UE: 157 667 euro

Inne środki publiczne: 57 333 euro

Środki prywatne: 151 687 euro

Czas trwania projektu: 2003–2006

Kontakt: Antioxou Stella

Adres: Martinegou 7, GR-Zakynthos 29100, Grecja

Telefon: +30 2695 439 31

Faks: +30 2695 439 32

E-mail: sazae@otenet.gr

Zdjęcia: grecka jednostka sieci krajowej



WYKORZYSTANIE NOWEGO KNOW-HOW I NOWYCH TECHNOLOGII



- **Dania: Szerokie pasmo dla małych wysp duńskich – tworzenie połączeń**
- **Belgia: Międzygminne narzędzie rozwoju regionalnego**



Szerokie pasmo dla małych wysp duńskich – tworzenie połączeń

Bezprzewodowa sieć szerokopasmowa zapewni około 200 przedsiębiorstwom i gospodarstwom domowym szybki dostęp do Internetu, tworząc nowoczesne połączenie między 27 wyspami regionu.

Morten Priesholm, koordynator LGD, Danske Småøer

Wprowadzenie

Na morzu na południe od wyspy Funen, w najbardziej wysuniętej na południe części Danii leży kilka niewielkich wysepek – są to m.in. Lyø, Avernakø i Skarø, najmniejsze: Hjortø i Birkholm, które mają odpowiednio 10 i 13 mieszkańców, i największa Strynø, zamieszkała przez 218 osób. Podróż promem na stały ląd zajmuje od pół godziny do godziny.

Aż do początku 2006 r. mieszkańcy pięciu z ośmiu wysp nie mieli szerokopasmowego dostępu do Internetu i musieli się zadowolić połączeniami przez modem. Na trzech pozostałych wyspach duńskie firmy telekomunikacyjne oferowały mieszkańcom i przedsiębiorcom jedynie łącza szerokopasmowe o ograniczonej przepustowości (ADSL). Dziś jednakże sieć szerokopasmowa uważana jest za istotną część codziennego życia, tak samo jak promy, a bez szerokopasmowego połączenia z pewnością bardzo trudno jest prowadzić firmę! Dla wszystkich mieszkańców wysp Internet stanowi niezbędny środek komunikacji z organami administracji i dostępu do usług publicznych.

Możliwość połączenia

„Technologia informatyczna (IT) i miejsca pracy” w dużej mierze leżą w centrum zainteresowania lokalnej grupy działania Danske Småøer (małe wyspy duńskie). Jej zasadniczym celem jest przyciągnięcie mieszkańców utworzeniem dzięki technologii IT nowych miejsc pracy na 27 wyspach, leżących w obszarze jej działania. LGD rozważyła możliwość promowania rozwoju działalności gospodarczej w ten sposób od 2004 r. Było oczywiste, że dobre łącza szerokopasmowe to podstawowy warunek stworzenia nowych miejsc pracy, pytanie brzmiało więc: „W jaki sposób LGD może przyczynić się do poprawy łączności szerokopasmowej na małych wyspach?”

Rozwiązanie problemu znaleziono w 2005 r., kiedy miejscowy przedsiębiorca z wyspy Strynø przedstawił koncepcję bezprzewodowej, radiowej sieci szerokopasmowej, która połączyłaby małe wyspy z siecią szerokopasmową na stałym lądzie. Przedsiębiorca ten z własnej inicjatywy udostępnił już taką usługę na Strynø, gdzie miał 35 klientów. Jego pomysł polegał na rozszerzeniu na pozostałe małe wyspy na południe od Funen sieci radio-

wej, która objęłaby około 300 gospodarstw domowych i przedsiębiorstw.

Decyzja

Osiem małych wysp zaangażowanych w projekt stanowi część okręgu Funen (od 1 stycznia 2007 r. okręg Funen należy do regionu administracyjnego Południowa Dania), którego władze w 2003 i 2004 r. koncentrowały się na rozwoju infrastruktury w odległych częściach regionu. W 2004 r. opublikowano sprawozdanie dotyczące zapotrzebowania na połączenie szerokopasmowe z małymi wyspami w południowej części okręgu. W sprawozdaniu tym władze okręgu stwierdziły, że „mieszkańcy wysp [...] odnieśliby istotne korzyści dzięki szerokopasmowemu połączeniu internetowemu. [...] Lepszy dostęp do Internetu uważa się także za ważny argument zachęcający obecnych mieszkańców do pozostania na wyspach, a nowych – do osiedlania się”. Zaznaczono także, że „[...] wykorzystanie Internetu przez mieszkańców wysp wskazuje także, że już teraz dzięki niemu można zrekompensować geograficzną izolację wysp”.

W świetle tego sprawozdania LGD Danske Småøer rozważyła sposoby zapewnienia łącza szerokopasmowego. Aby znaleźć właściwe rozwiązania techniczne, dostawców usług oraz niezbędne finansowanie, LGD kontaktowała się z różnymi firmami telekomunikacyjnymi i władzami okręgu Funen, a także z podmiotami lokalnymi. Ostatecznie za najbardziej realistyczną uznano ofertę firmy StryNet. LGD kładła nacisk m.in. na fakt, że na jed-

nej z wysp mieszkał już miejscowy przedsiębiorca dysponujący dogłębną znajomością terenu, zaangażowany lokalnie w sposób wykraczający poza działalność jedynie komercyjną. Uznano także, że StryNet jako mniejsza firma dysponuje konieczną elastycznością i właściwymi kwalifikacjami.

Rozwiązanie techniczne

Oczywiście pojawiło się wiele kwestii dotyczących technologii, finansowania i bezpieczeństwa danych, nie wspominając o niezawodności eksploatacyjnej. Czy mały, przedsiębiorczy i pomysłowy dostawca będzie równie niezawodny co wielcy dostawcy szerokopasmowych łączy? Czy sieć będzie w stanie działać dalej, jeżeli z jakichś względów StryNet wycofa się z przedsięwzięcia?



Przedsiębiorca zasugerował rozwiązanie oparte na umowie o współpracy z większą firmą informatyczną, która miałaby dostęp do wyspiarskiej sieci szerokopasmowej i w razie potrzeby w krótkim terminie przejęłaby odpowiedzialność za jej działanie. W rezultacie LGD zdecydowała się poprzeć inicjatywę i zaleciła wypłatę dotacji w wysokości 33 333 euro z programu Leader+ oraz dodatkowo zabezpieczyła współfinansowanie w ramach duńskiego krajowego programu subsydiów dla małych wysp duńskich (duńska ustawa o wsparciu dla społeczności małych wysp duńskich). Dotację z programu Leader+ wykorzystano na pokrycie kosztów urządzeń (anten satelitarnych), oprogramowania obsługującego ruch w bezprzewodowej sieci lokalnej (WLAN), wsparcia ze strony lokalnych ekspertów, kosztów podróży, spotkań i zarządzania projektem.

Od października 2006 r. dwieście gospodarstw domowych i przedsiębiorstw ma dostęp do sieci szerokopasmowej, zwanej teraz ØNet. Na wszystkich wyspach zainstalowano wieże i anteny satelitarne oraz zakupiono oprogramowanie będące w stanie obsłużyć całość ruchu w sieci lokalnej (WLAN). Łącznie zainwestowano około 130 000 euro. Ponadto na kilku promach łączących wyspy w południowej części okręgu Funen oraz w przystaniach, przez które w miesiącach letnich przewijają się wielu turystów, ØNet utworzył punkty bezprzewodowego dostępu do Internetu (*hotspot*).

W bezprzewodowej sieci szerokopasmowej dane przesyłane są jako sygnał radiowy, wykorzystuje więc ona łącza radiowe. Na każdej z małych wysp okręgu Funen jedna lub dwie anteny satelitarne, umieszczone na dachu wysokiego budynku lub na wieży, komunikują się z urządzeniami radiowymi na stałym lądzie, tworzącymi tzw. sieć szkieletową. Łączy ona sieć wyspiarską z siecią na stałym lądzie. Na większości wysp wystarcza jedna antena sa-

telitarna, jednak na niektórych, aby objąć wszystkich użytkowników, konieczne było zainstalowanie dwóch anten i utworzenie dwóch sieci lokalnych. Sygnały radiowe przesyłane są z anten satelitarnych do użytkowników i z powrotem poprzez małą antenę dookólną i miejscową sieć bezprzewodową. Każdy z użytkowników ma małą skrzynkę z wbudowaną anteną i radiem i właśnie z tej skrzynki sygnał przesyłany jest przez zwykły kabel do komputera lub do routera, dzielącego sygnał między kilka komputerów.

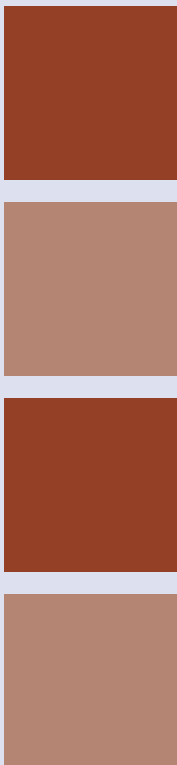
W systemie tym cały ruch przechodzi przez zaporę sieciową, dziennik ruchu rejestruje aktywność internetową, a wszystkie sygnały są szyfrowane.

Rozbudowa sieci

ØNet ustanowił także połączenia szerokopasmowe z trzema innymi wyspami: Mandø (56 mieszkańców), Bågø (34 mieszkańców) i Årø (180 mieszkańców), które mieszczą się poza pierwotnym zasięgiem sieci, obejmującym południową część okręgu Funen.

Jednym z użytkowników jest Silke Vanselow, prowadząca małą firmę usługową na wysepce Hjortø, mającej 13 mieszkańców. Jednoosobowe przedsiębiorstwo Silke Vanselow oferuje usługi firmom podzlecającym takie zadania, jak obsługa klienta, aranżowanie spotkań. Jej pomysł na działalność gospodarczą bazuje na założeniu, że dysponując jedynie telefonem, komputerem i łączem szerokopasmowym można realizować różne zadania, nawet jeżeli mieszka się na małej wyspie oddalonej o godzinę drogi od Svendborga na stałym lądzie. Dotychczasowe połączenie internetowe nie zaspokajało jej potrzeb biznesowych. Dziś dzięki nowemu łączu ma bezpośredni dostęp do rejestrów i baz danych klientów i może komunikować się z pracownikami firm, z którymi współpracuje.





Inna użytkowniczka, Christina Wagner, mieszka na wyspie Lyø i jest tłumaczką, obsługującą klientów w Danii i w północnych Niemczech. Pracuje także dla dużych agencji tłumaczeniowych, a dzięki szybkiemu łączu może korzystać z baz danych i słowników dostępnych on-line.

Szerokie pasmo dla małych wysp duńskich

Państwo członkowskie: Dania

Region: Smaaøer

Nazwa LGD: Danske Småøer

Ludność: 5284

Powierzchnia: 196 km²

Całkowity koszt projektu: 129 333 euro

UE: 33 333 euro

Inne środki publiczne: 45 139 euro

Środki prywatne: 50 861 euro

Czas trwania projektu: lipiec 2005 – marzec 2006

Kontakt: Morten Priesholm

Adres: Strynø Brovej 12, Strynø, DK-5900 Strynø, Dania

Telefon: +45 38 33 00 67

Faks: +45 62 51 39 96

E-mail: mp@danske-smaaøer.dk

Internet: www.danske-smaaøer.dk

Zdjęcia: duńska jednostka sieci krajowej



BELGIA

Międzygminne narzędzie rozwoju regionalnego

W ramach szerszego planu rozwoju regionalnego kilka gmin współpracuje ze sobą, wykorzystując nowe technologie w celu stworzenia platformy wymiany informacji.

Wprowadzenie

Lokalna grupa działania (LGD) La Botte du Hainaut obejmuje zasięgiem obszar wiejski w południowo-wschodniej Walonii, graniczący z trzema francuskimi departamentami. W związku ze wzrostem populacji, obserwowanym w ostatnim okresie, panuje tam poczucie, że obszar zaczyna się rozwijać. Postęp stymulowany jest przez wykorzystanie miejscowych zasobów naturalnych w rolnictwie i turystyce, a jeden z najlepiej znanych lokalnych produktów (piwo trapistów z Chimay) przyczynił się do rozwoju drobnych przedsiębiorstw rolno-spożywczych.

Dla LGD stało się jasne, że zarządzanie rozwojem jest ważne, nie tylko ze względu na wnoszenie nowej dynamiki do podupadłych branż, ale także ze względu na utrzymanie działalności gospodarczej w okolicy i ze względu na nowe technologie. W przeszłości rozwój miast bywał niekiedy źle prowadzony, co stanowiło zagrożenie dla zasobów naturalnych i kulturowych regionu oraz dla ich zrównoważonego rozwoju. W tej sytuacji władze Walonii dostrzegły potrzebę zarządzania rozwojem gospodarczym w sposób zapewniający im możliwość skutecznego zaspokajania oczekiwań miejscowej ludności. Struktura administracyjna obszaru La Botte du Hainaut obejmuje około 30 ośrodków zorganizowanych władz lokalnych, podzielonych między pięć gmin.

Polityka współpracy międzygminnej

W celu sprostania wyzwaniom zrównoważonego rozwoju partnerskie gminy z obszaru La Botte du Hainaut postanowiły połączyć siły. Korzystając z doświadczeń programu Leader II, gminy pragną wzmocnić współpracę międzygminną przez zaangażowanie podmiotów lokalnych; LGD La Botte du Hainaut prowadzi około dziesięciu takich projektów, realizowanych w ramach programu Leader+.

Celem jednego z tych projektów, znanego jako „Rozwój terytorialny i środowisko”, jest pozyskanie nowych umiejętności personalnych i technicznych pozwalających władzom lokalnym spełnić wymogi nakładane zarówno na poziomie UE, jak i na poziomie regionalnym. Do celów tego projektu, rozpoczętego we wrześniu 2005 r., w ramach LGD utworzono nowy zespół „Obserwatorium obszaru La Botte du Hainaut”. Obserwatorium to jest w rzeczywistości ośrodkiem wymiany doświadczeń i konsultacji między gminnymi działami zamówień publicznych i podmiotami działającymi w gminach. Pierwszym priorytetem było przygotowanie listy najbardziej pilnych zadań na poziomie lokalnym i międzygminnym. Szybko stało się jasne, że niezbędne jest połączenie systemów informacji geograficznej (GIS) poszczególnych urzędów gminnych.





3.2. Organigramme du SIG

• Scénario 3 : Développement supracommunal coordonné

- ☑ Les différentes communes s'associent pour développer parallèlement leur SIG
- ☑ Création d'un organe de concertation et de gestion SIG
- ☑ Mise en commun de moyens techniques et financiers



GIS – narzędzie niezbędne do podejmowania decyzji

Ocena przeprowadzona we współpracy z poszczególnymi urzędami szybko dała następujące wyniki:

- każdy z urzędów był przekonany, że narzędzie takie jest potrzebne;
- pomimo takiego przekonania urzędy dysponowały ograniczonymi informacjami na temat potencjału narzędzia i miały trudności ze zrozumieniem jego użyteczności w codziennym zarządzaniu;
- kilka urzędów zakupiło już wcześniej oprogramowanie GIS, narzędzie to jednak nie było wykorzystywane w wystarczającym stopniu ze względu na trudności ze znalezieniem czasu i środków finansowych na przeszkolenie pracowników w zakresie jego używania.

LGD we współpracy z gminami wdrożyła wówczas procedurę monitorowania, obejmującą:

- przygotowanie biuletynów informacyjnych i wysłanie ich radnym gmin w celu przedstawienia im jasnego obrazu wymaganych inwestycji w zasoby ludzkie i materiałowe, licznych zalet narzędzia oraz organizacji wewnętrznej niezbędnej do korzystania z niego;
- organizację sesji informacyjnych i szkoleniowych dla osób zaangażowanych na poziomie gminy oraz we współpracy z administracją regionalną, w celu demonstracji działania poszczególnych aplikacji;
- utworzenie katalogu danych dostępnego w każdym urzędzie gminnym.

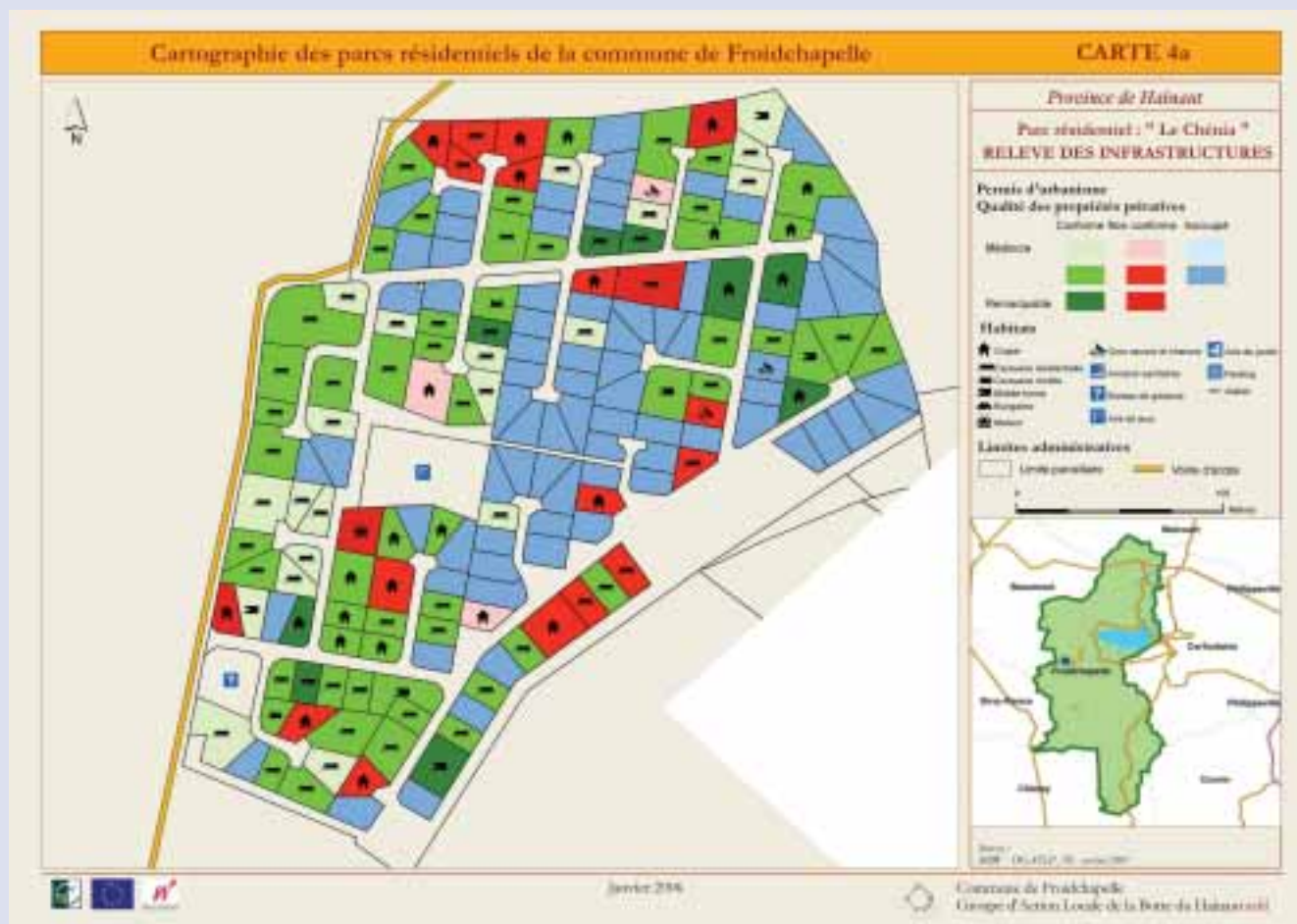
Kolejnym krokiem było zdobycie niezbędnych pozwoleń na udostępnienie poprzez system GIS informacji różnego stopnia, a następnie na instalację systemu w poszczególnych urzędach. Osoby zaangażowane zostaną zapoznane z podstawowymi funkcjami, co pomoże im korzystać z różnego typu informacji.

W ramach kolejnego etapu poszczególni partnerzy planują szereg projektów polegających na gromadzeniu danych lokalnych i opracowaniu nowych aplikacji. Ponadto uważa się, że wdrożenie procedury angażującej decydentów, kierowników i użytkowników narzędzia jest obecnie niezbędne do zapewnienia efektywności systemu w perspektywie długookresowej.

Współpraca w ramach programu Leader+ stymuluje rozwój lokalny

Połączenie zasobów w ponadgminną strukturę opartą na podejściu oddolnym ma wiele zalet, jeśli chodzi o wykorzystanie nowych technologii na obszarach wiejskich:

- bliskość i dostępność zespołu LGD umożliwia przyspieszenie procesu pozyskiwania nowych technologii przez małe gminy wiejskie o ograniczonych środkach finansowych. Współpraca pomaga w zdobyciu przydatnych umiejętności przy jednoczesnym ograniczeniu inwestycji finansowych wymaganych od każdego z partnerów. Bezpośrednie zaangażowanie gmin w projekty promuje korzystanie z oferowanych usług w zakresie, w jakim są one zapewniane w celu zaspokajania ich potrzeb;
- poszczególne gminy rozpoczęły modernizację systemu zarządzania lokalnymi danymi w celu usprawnienia administracji. System GIS umożliwi docelowo poprawę szybkości przekazywania i jakości informacji dostarczanych organizatorom pro-



jektów i okolicznym mieszkańcom. GIS stanowić będzie narzędzie pomagające w podejmowaniu decyzji dzięki zapewnieniu lepszej znajomości obszaru, problemów oraz potencjalnego wpływu różnych projektów przedstawianych do analizy. Uczestniczył będzie w ochronie lokalnego dziedzictwa kulturowego;

- dla struktur regionalnych i międzygminnych GIS stanowił będzie łącznik z władzami lokalnymi. LGD jest idealnym pośrednikiem, gdyż jest jasno określona, uznawana przez władze lokalne oraz dysponuje niezbędną wiedzą techniczną umożliwiającą tym organom rozpowszechnianie nowych technologii, które zostały rozwinięte.

Program Leader+ promuje tworzenie sieci różnych podmiotów lokalnych i wprowadził w tym regionie nowe podejście. Proces ten jest już w toku, ale jeszcze dużo pozostaje do zrobienia!

Rozwój międzygminnego narzędzia

Państwo członkowskie: Belgia

Region: Walonia, Hainaut

Nazwa LGD: La Botte du Hainaut

Ludność: 29 820

Powierzchnia: 534 km²

Całkowity koszt projektu: 362 000 euro

UE: 162 900 euro

Inne środki publiczne: 162 900 euro

Środki prywatne: 36 200 euro

Czas trwania projektu: wrzesień 2008 - sierpień 2008

Kontakt: Thomas Puissant

Adres: Place Albert 1er, 38, B-6440 Froidchapelle, Belgia

Telefon: +32 60 41 14 07

E-mail: puissant.galdelabotte@skynet.be



Zdjęcia: belgijska jednostka sieci krajowej

WSPÓŁPRACA W ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH



- **Portugalia i Hiszpania: Szlaki bez barier**
- **Włochy, Hiszpania, Francja, Portugalia i Szwecja: Europejskie szlaki pielgrzymkowe – Via Francigena i Santiago de Compostela**



PORTUGALIA I HISZPANIA

Szlaki bez barier

Uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych otwiera nowe formy współpracy, a także niedostępne dotychczas obszary turystyki iberyjskiej.

Wprowadzenie

Projekt ten zakłada, że turystyka jest czynnością społeczną i powinna być dostępna dla wszystkich obywateli, w tym niepełnosprawnych, którzy mają również prawo do regularnego dostępu do produktów i usług turystycznych. Specyficzna kultura, dziedzictwo i klimat regionów: Alentejo (Portugalia) i Extremadura (Hiszpania) oferują znaczący potencjał w zakresie takiej turystyki,

a zarazem wniesienie wkładu w zrównoważony rozwój, tworzenie dobrobytu oraz ogólny rozwój regionalny.

Projekt i jego cele

Prawo do rekreacji i wypoczynku jest w dużej mierze zgodne z zasadami równych praw, równych szans i niedyskryminacji. Jednakże w Hiszpanii i Portugalii, podobnie jak w innych państwach członkowskich, wiele osób niepełnosprawnych lub mających trudności z poruszaniem się (niewidomi, niesłyszący, niepełnosprawni ruchowo, starsi, kobiety ciężarne itd.) mają ograniczony lub uniemożliwiony dostęp do wielu obiektów i usług turystycznych.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez organizacje międzynarodowe, w Europie żyje 50 mln osób niepełnosprawnych, a na całym świecie jest ich 500 mln. Oczekuje się, że liczby te wzrosną w rezultacie przekształceń społeczno-demograficznych i fizycznych oraz zmiany sposobu życia.

Duża część oferty turystycznej nie jest dostępna dla wszystkich. Osoby o ograniczonej mobilności napotykają wiele przeszkód przy planowaniu wycieczek. Z jednej strony są to bariery fizyczne, zasadniczo utrudniające poruszanie się (związane z architekturą, urbanistyką, transportem itd.), a z drugiej – bariery społeczne i komunikacyjne, mogące mieć poważny wpływ na rozwój psychiczny i społeczny osób stykających się z nimi. Dlatego też konieczne jest usunięcie tych trudności przez eliminowanie barier fizycznych, szkolenie osób zatrudnionych w sektorze turystycznym oraz poprawienie kanałów komunikacji w sposób gwarantujący dostępność i pełne wykorzystanie dostępnych zasobów turystycznych.

Podstawowym celem projektu „Szlaki bez barier” jest stworzenie w pełni dostępnego transnarodowego szlaku turystycznego, który wszystkim turystom umożliwi odkrycie czterech wymienionych obszarów. Szlak ten będzie obejmował zwiedzanie historycznych budowli i miejsc oraz okolic o szczególnie pięknej przyrodzie, poznawanie środowiska naturalnego, noclegi na wsi oraz możliwości skosztowania przysmaków miejscowej kuchni. Projekt zakłada realizację następujących celów:

- promowanie równości szans i ułatwianie integracji społecznej osób o ograniczonej mobilności, niedowidzących lub niedosłyszących – przez turystykę i działania rekreacyjne;
- urozmaicenie dostępnej oferty turystycznej i wykazanie potencjału tego nowego segmentu rynku;
- promowanie turystyki w zaangażowanych regionach i zapewnienie im infrastruktury i obiektów, co przyczyni się do zrównoważonego i trwałego rozwoju;



co zachęciło cztery lokalne grupy działania (LGD) do stworzenia transnarodowego projektu „Szlaki bez barier” (Rotas sem barreiras). Określone LGD: Terras Dentro i Esdime w Portugalii oraz CEDECO i ADERCO w Hiszpanii współpracują w celu wyeliminowania dyskryminacji pod względem dostępu do turystyki. Oznacza to zwiększenie wartości istniejących obiektów turystycznych,





- opracowanie „wzorcowego szlaku”, który można będzie naśladować w innych regionach Europy, z myślą o wyjściu z nim poza Półwysep Iberyjski.

Od planu do działania

W czterech regionach objętych zakresem działania zaangażowanych LGD zakończono ocenę dostępności istniejącej infrastruktury turystycznej (zakwaterowanie, restauracje, muzea, pomniki itd.). W jej trakcie zidentyfikowano obiekty spełniające określone warunki (mniejszość) oraz wymagające dostosowania. Na temat tych drugich przygotowano sprawozdanie, określające, jak należy dostosować te obiekty, by spełniały kryterium dostępności, co pozwoliłoby na włączenie ich do projektu „Szlaki bez barier”.

Obecnie przygotowywana jest seria szkoleń dla pracodawców i pracowników sektora turystycznego. Szkolenia te poprawią jakość obsługi i sposób traktowania osób niepełnosprawnych w obiektach znajdujących się przy poszczególnych szlakach. Równolegle realizowane będą liczne inicjatywy podnoszące świadomość – kierowane do miejscowej ludności, a prowadzone we współpracy ze szkołami, miejscowymi władzami i mediami.

Uwieńczeniem projektu będzie wydanie przewodnika w trzech językach (portugalski, hiszpański i angielski), który zostanie szeroko rozpowszechniony na wszystkich głównych targach i wystawach branżowych, a także będzie dostępny na stronach internetowych. Finansowanie z programu Leader+ zostało wykorzystane przede wszystkim do wprowadzenia zmian fizycznych niezbędnych w różnych miejscach na szlaku, a także do przygotowania szkoleń i materiałów (w tym stron internetowych).

Aktywna współpraca

Ze względu na innowacyjny charakter realizacja tego projektu możliwa jest jedynie dzięki zaangażowaniu dużej liczby podmiotów rządowych i pozarządowych, mających kontakty z osobami niepełnosprawnymi, a także wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za rozwój turystyki w regionach (regionalne agencje turystyczne, władze lokalne, związki gmin, przedsiębiorstwa itd.). Decyzję strategiczną o tak szerokim zasięgu projektu podjęto na samym początku, a kompetencje poszczególnych zainteresowanych stron wpłynęły na jego kształt. Należy podkreślić, że partnerstwo to przybierało na sile i wielkości w miarę realizacji pro-

jektu, a to dzięki udziałowi różnych organizacji, które stawiały sobie za cel umożliwienie „turystyki dla wszystkich”.

Owocna współpraca ukazała prawdziwego ducha oddolnego rozwoju lokalnego i wzmocniła spójność terytorialną, a są to główne cele podejścia Leader.

Innym decydującym czynnikiem w realizacji projektu był stopień zażyłości między większością lokalnych grup działania, wynikający ze wspólnej pracy przy wcześniejszych okazjach. Bliskość regionów umożliwia prowadzenie regularnych spotkań, podczas których w sposób systematyczny omawiany jest rozwój projektu i podejmowane są decyzje, dzięki czemu cały proces przebiega bezproblemowo. Ze względu na złożoność projektu i atrakcyjność inicjatywy zaangażowane grupy muszą być skoordynowane i dostępne, aby możliwe było osiągnięcie początkowych celów i spełnienie oczekiwań wszystkich, którzy wnieśli wkład w projekt.

Realia hiszpańskie i portugalskie różnią się od siebie, jeśli chodzi o dostępność w sektorze turystycznym. To sprawiło, że niezbędny był transfer wiedzy i wymiana różnych modeli między zaangażowanymi regionami.



Wniosek

Projekt „Szlaki bez barier”, którego zakończenie przewidziano na czerwiec 2007 r., realizowany był z wielkim powodzeniem, jednak wiele jeszcze pozostało do zrobienia, aby jego ambitne cele mogły zostać osiągnięte.

Niemniej jednak produkty powstałe w ramach projektu już wzmocniły spójność różnych regionów, co jest wynikiem dzielenia się odpowiedzialnością przez poszczególne zaangażowane grupy. To z kolei stymuluje świadomość organizacyjną, która w tym wypadku ma związek z odpowiedzialnością społeczną i gospodarczą i w dużej mierze wiąże się z koncepcją systemu rządów.

Szlaki bez barier

Państwa członkowskie: Portugalia, Hiszpania

Region: Alentejo, Extremadura

Nazwa wiodącego LGD: Terras Dentro – Associação para o Desenvolvimento Integrado de Micro-Regioes Rurais

Ludność: 38 036

Powierzchnia: 3218 km²

Pozostałe LGD: Portugalia

Esdime – Agencia para o Desenvolvimento Local no Alentejo Sudoeste

Pozostałe LGD: Hiszpania

Asociación para el Desarrollo Rural de la Comarca de Olivenza (ADERCO)

Centro de Desarrollo Comarcal de Tentudia (CEDECO)

Koszt projektu w Portugalii: 151 525 euro

UE: 86 900

Inne środki publiczne: 55 939 euro

Środki prywatne: 8686 euro

Koszt projektu w Hiszpanii: 121 131 euro

UE: 80 752 euro

Inne środki publiczne: 40 379 euro

Całkowity koszt projektu: 272 656 euro

UE: 167 652

Inne środki publiczne: 96 318 euro

Środki prywatne: 8686 euro

Czas trwania projektu: styczeń 2002 – wrzesień 2008

Kontakt: Manuela Fialho

Adres: Rua Rossio do Pinheiro,
P-7090-049 Alcáçovas, Portugalia

Telefon: +351 266 948070

Faks: +351 266 948071

E-mail: atd@terrasdentro.pt; leader@terrasdentro.pt

Internet: www.terrasdentro.pt

Zdjęcia: portugalska jednostka sieci krajowej





WŁOCHY, HISZPANIA, FRANCJA, PORTUGALIA I SZWECJA

Europejskie szlaki pielgrzymkowe – Via Francigena i Santiago de Compostela

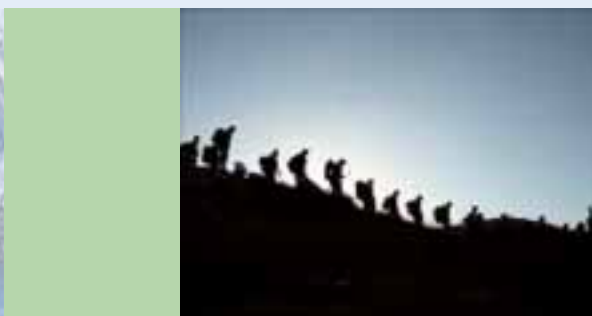
Projekt współpracy transnarodowej rozwija strategię promocji turystyki zintegrowanej, a system rządów odgrywa główną rolę w jej realizacji.

Catia Zumpano i Barbara Zanetti, INEA (Istituto Nazionale di Economica Agraria), Włochy

Wprowadzenie

Droga do Santiago de Compostela i szlak Via Francigena to dwie najbardziej znane trasy pielgrzymkowe na zachodzie Europy, które z roku na rok zyskują popularność wśród pielgrzymów i turystów. Po części wynika to z szeroko zakrojonej akcji promocyjnej i powstania infrastruktury, które wzbudziły międzynarodowe zainteresowanie szlakiem pielgrzymkowym do Santiago de Compostela już podczas jego jubileuszu w 2000 r. Fenomen ten to wielka szansa marketingowa, jeśli chodzi o rozwój regionalny i kulturalny, wymianę doświadczeń i pogłębianie przyjaźni między narodami Europy. Dotyczy to nie tylko miejsc docelowych (Rzymu i Santiago de Compostela), ale też wszystkich obszarów, przez które wiodą te trasy.

„Europejskie szlaki pielgrzymkowe: Via Francigena i szlak pielgrzymkowy do Santiago de Compostela” to projekt współpracy międzynarodowej; opracowany i zorganizowany w ramach inicjatywy Leader II przez dwie lokalne grupy działania, jedną włoską i jedną portugalską. Ich celem było usprawnienie promocji swoich obszarów, przez które przechodzą te dwa szlaki. Obecnie jest to projekt o ugruntowanej pozycji, angażujący różne kraje europejskie i stanowiący doskonały przykład realizacji przez lokalne grupy działania projektów współpracy skomplikowanych nie tylko ze względu na uczestniczących w nich partnerów, ale także na różnorodność prowadzonych działań i przydzielone środki finansowe.



Cele projektu – od programu Leader II do Leader+

W poprzedniej fazie działalność promocyjna w ramach inicjatywy Leader skupiała się na: dalszym rozwoju turystyki zintegrowanej, promocji lokalnej gospodarki i przedsiębiorczości, wzbogaceniu dziedzictwa społecznego i kulturowego, stworzeniu i rozwoju związków między instytucjami, obywatelami i przedsiębiorstwami. W skrócie, działania prowadzone w ramach projektu miały związek z:

- promocją regionalną przez przygotowanie materiałów pisemnych i multimedialnych, a także przez wspólny udział w targach międzynarodowych itp.;
- rozwojem związków instytucjonalnych przez opracowanie protokołów, powiązanie projektów prowadzonych w różnych gminach i prowincjach oraz organizowanie wspólnych wydarzeń;
- wspieraniem kultury i edukacji dzięki rozwojowi stron internetowych.

W ramach programu Leader II projekt i wszystkie powiązane działania połączono w nowe przedsięwzięcie – „I Cammini della Fede” (Drogi wiary), utworzone przez połączenie dwóch istniejących wcześniej programów: „Pielgrzym” – dotyczący trasy Via Francigena oraz „Muszla” – dotyczący szlaku pielgrzymkowego do Santiago de Compostela. Należy podkreślić, że podjęte działania były dalej rozwijane w ramach wspólnotowego programu działania w zakresie dziedzictwa kulturowego „Raphael”, co doprowadziło do utworzenia dwóch stron internetowych.

Na początku wspólnych działań w ramach inicjatywy Leader+ dwie wiodące LGD – Soprip (Włochy) i Portodemouros (Hiszpania) postanowiły zapewnić ciągłość tego projektu przez skupienie się na następujących celach:

- rozwój sieci partnerskich przez zaangażowanie krajowych i zagranicznych LGD na obu szlakach, a także przez ścisłą współpracę z Associazione dei Comuni della Via Francigena (stowarzyszenie miast przy Via Francigena) w celu długoterminowej konsolidacji projektu;
- promocja zasobów lokalnych przez szereg działań bezpośrednich, mających na celu wsparcie produkcji lokalnej;
- pobudzanie związków między organizacjami prywatnymi a publicznymi.

Od czasu uruchomienia projektu w ramach programu Leader+ jego działalność jest bardzo intensywna, co doprowadziło do powstania rozległej sieci 20 LGD. Obejmuje ona również współpracę

z Opera Romana Pellegrinaggi, watykańską agencją organizującą pielgrzymki do miejsc świętych. Ta partnerska sieć z pewnością rozrośnie się jeszcze bardziej, gdyż po zapoznaniu się z wynikami projektu zainteresowanie udziałem w nim wyraziły inne LGD.

Zarządzanie projektem poprzez partnerstwo i działania

W celu lepszego kierowania tym coraz bardziej złożonym projektem stworzono bardziej szczegółowo dopracowaną strukturę zarządzania. W rezultacie określono dwa typy partnerów. „Pełny partner” angażuje się w całość projektu (działania wspólne, działania związane ze szlakiem i lokalne), a „partner stowarzyszony”, z ograniczonym budżetem, uczestniczy jedynie w działaniach wspólnych i działaniach związanych ze szlakiem. Związki między tymi dwoma rodzajami partnerów określa umowa o współpracy.

W celu ułatwienia realizacji ich celów oraz umożliwienia stabilnej współpracy w długim horyzoncie czasowym partnerstwo postanowiło także powołać europejskie ugrupowanie interesów gospodarczych (EEIG – European Economic Interest Group) o nazwie „Europejskie szlaki pielgrzymkowe”. Organizacja ta, powstała w styczniu 2004 r., ma na celu konsolidację partnerstwa, co osiąga, pomagając w tworzeniu wspólnych projektów międzynarodowych, zwiększaniu możliwości promocyjnych i komercyjnych poszczególnych obszarów oraz kładzeniu fundamentów dla długoterminowego podejścia wspólnego po zakończeniu programu Leader+. Dzięki całości zasobów EEIG jego członkowie mogą korzystać z efektu skali i lepszych wyników projektu, a główne zadania tej organizacji są następujące:

- tworzenie wspólnych produktów turystycznych, utożsamianych z obszarami, przez które przechodzą europejskie szlaki pielgrzymkowe i promujących je,
- organizacja ukierunkowanych ofert turystycznych,
- organizacja i wprowadzanie na rynek żywności, wyrobów rzemieślniczych itd.,
- promocja produktów przez obecność na targach, w katalogach i innych materiałach promocyjnych oraz zarządzanie koncepcjami,
- organizacja obiektów usługowych przy obu szlakach.

EEIG sprawia, że zarządzanie działaniami jest łatwiejsze, umożliwia także udział w projekcie (nawet na obszarach nieobjętych programem Leader+) podmiotów zainteresowanych tą formą współpracy.





Ponadto EEIG otrzymało zadanie opracowania nowych propozycji projektów, zapewniających ciągłość wspólnie podjętego wysiłku, a także znalezienia nowych możliwości finansowania na poziomie krajowym i wspólnotowym.

Zaplanowane działania i poczynione postępy

Projekt w dużej mierze skupia się na rozwijaniu sieci podmiotów zainteresowanych promocją obydwu szlaków kulturowych i realizacją zaplanowanych działań; sieć ta, rozszerzając się, przyczyni się do konsolidacji partnerstwa. W związku z tym planuje się rozpowszechnianie informacji na obszarach, którymi będą szlaki, co doprowadzi do utworzenia sieci 18 LGD, obejmującej także inne podmioty i instytucje.

Inna część strategii dotyczy przygotowania efektywnej kampanii marketingowej „Europejskich szlaków pielgrzymkowych”. Zostanie ona stworzona we współpracy z Opera Romana Pellegrinaggi, a obejmować będzie opracowanie oferty turystycznej, katalogów i innych materiałów promocyjnych dotyczących szlaków oraz udział w europejskich targach turystycznych. Wydano już dwa katalogi turystyczne zawierające informacje o atrakcjach przy Via Francigena i szlaku pielgrzymkowym do Santiago de Compostela: „Itinerari culturali e artistici” (Szlaki kulturalne i artystyczne) oraz „Gran Tour weekend” (Wielka wyprawa weekendowa).

Wdrożono plan komunikacji, mający na celu promocję obszarów, przez które będą te dwa szlaki oraz szereg działań wspierających sprzedaż pakietów turystycznych oraz produktów lokalnych związanych z samymi szlakami (katalogi i przewodniki Włoskiego Klubu Turystycznego). Ponadto przeprowadzono inicjatywy oraz wydarzenia instytucjonalne o dużym znaczeniu (Festiwal Cammino d'Europa – Francigena 2006). Stworzono witrynę internetową (www.camminideuropageie.com), trwają prace nad portalem informacyjnym. Ta działalność komunikacyjna poskutkowała powstaniem powiązanych ze sobą narzędzi oraz serią zaplanowanych działań, promujących różne obszary dzięki strategicznie rozmieszczonym punktom informacyjnym.

Oprócz wspólnych działań projekt obejmuje wiele akcji indywidualnych, promujących obszary leżące na obydwu omawianych trasach. Dzięki stosowaniu wspólnej metodologii poszczególne regiony powinny dążyć do uzyskania synergii, realizując podobne działania w tym samym sektorze, przy jednoczesnym poszanowaniu zasady pełnej autonomii operacyjnej. Ma to na celu zwiększenie świadomości i zaangażowania społeczności lokalnych, władz lokalnych i krajowych oraz innych podmiotów, a także podniesienie poziomu lokalnej turystyki oraz organizację określonych wydarzeń. Każda LGD opracowała swoją część projektu z myślą o własnych potrzebach i potencjale swojego obszaru. Wiązało się to z podpisaniem umów z władzami lokalnymi, tworzeniem ofert turystycznych, wytyczaniem tras, dystrybucją materiałów promocyjnych oraz wspieraniem firm itd.

W wypadku Via Francigena kwalifikujące się regiony włoskie wdrożyły szereg działań promocyjnych (organizacja imprez, opracowanie materiałów informacyjnych itd.), w ścisłej współpracy z Associazione italiana dei Comuni attraversati dall'itinerario (włoskie stowarzyszenie miast, przez które będzie szlak).

Szacunkowe wyniki i perspektywy na przyszłość

Europejskie szlaki pielgrzymkowe, przecinające całą Europę z północy na południe i z zachodu na wschód, stanowią dla krajów i narodów Europy niezwykle okazję spotkania się w poszukiwaniu wspólnych korzeni: kulturowych, historycznych, religijnych itd. Szkoda byłoby porzucić tę inicjatywę z końcem programu Leader+.

Współpraca ta, będąca głównym elementem projektu opisanego powyżej, stanowi znakomity przykład planowania i wdrożenia skutecznej regionalnej strategii wprowadzania produktu na rynek. Ponadto partnerzy wykazali się umiejętnością zarządzania dużymi i złożonymi projektami współpracy. Utworzenie EEIG na przykład przyspieszyło przygotowanie i realizację wielu zaplanowanych działań. Chociaż niektóre z nich są jeszcze w toku, można już z pewnością stwierdzić, że projekt ten będzie miał na zaangażowanie

żowane regiony pozytywny wpływ w zakresie rozwoju turystyki lokalnej, zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym.

Wszyscy partnerzy, zachęceni osiągniętymi wynikami, zgodzili się kontynuować współpracę i umacniać partnerstwo po zakończeniu programu Leader+. Co więcej, wszyscy partnerzy zamierzają szukać nowych możliwości finansowania w celu utrzymania i wzmocnienia aspektów operacyjnych projektu.

Europejskie szlaki pielgrzymkowe

Państwa członkowskie:

Włochy, Hiszpania, Francja, Portugalia i Szwecja

Nazwa wiodącego LGD: Gal Soprip (Włochy)

Ludność: 99 916

Powierzchnia: 3704 km²

Włochy

Gal Appennino Bolognese

Gal Antico Frignano

Gal Valle d'Aosta

Gal Garfagnana

Gal Sviluppo Lunigiana

Gal Vastese Inn

Gal Titerno

Gal Basento Camastra

Gal Sviluppo Vulture

Gal Akiris

Gal dei Cimini

Gal degli Etruschi

Hiszpania

Gal Portodemouros

Gal Val do Limia de Celanova

Gal Ribeira Sacra Lucense

Gal Pais do Bibei Ribeira Sacra de Orense

Francja

Gal Artois Lys

Portugalia

Gal Adril

Szwecja

Gal Intryck Halsingland

Całkowity koszt projektu: 5 289 579 euro

Koszt projektu, Włochy:

Całkowity koszt projektu: 3 819 752 euro

UE: 2 673 826 euro

Pozostałe fundusze: 1 145 926 euro

Pozostali partnerzy (całkowity koszt):

Hiszpania: 1 373 627 euro

Francja: 81 200 euro

Portugalia: wkład jeszcze nieustalony

Szwecja: wkład jeszcze nieustalony

Czas trwania projektu: wrzesień 2003 – grudzień 2007

Kontakt: Giovanni Pattoneri

Adres: Via Sandro Pertini, 10, I-43100 Parma, Włochy

Telefon: +39 0521 247656

Faks: +39 0521 243999

E-mail: info@camminideuropageie.com

Internet: www.camminideuropageie.com



Zdjęcia: partnerskie lokalne grupy działania

KOBIETY I MŁODZIEŻ W PROGRAMIE LEADER+



- **Austria:**
Wywiad z Ursulą Maringer,
kierownikiem projektu LAG



- **Finlandia:**
Wszystko w rękach młodzieży
wiejskiej



AUSTRIA

Wywiad z Ursulą Maringer

kierownikiem projektu LAG,
Verein Südburgenland plus, Austria

Wprowadzenie

Ursula Maringer urodziła się na południu Burgenland w 1976 r. Po ukończeniu szkoły średniej podjęła studia na wiedeńskim Uniwersytecie Zasobów Naturalnych i Stosowanych Nauk Przyrodniczych. W ich trakcie ukończyła kursy planowania regionalnego, które uświadomiły jej, że małe rzeczy mogą wpłynąć nie tylko na wartość regionu, ale także na tożsamość zamieszkujących go ludzi. Właśnie wtedy zapragnęła zostać planistą regionalnym. Po ukończeniu studiów złożyła podanie o pracę w lokalnej grupie działania programu Leader+ i ku swej radości została zatrudniona. Na 56 kierowników austriackich LGD 17 to kobiety. W latach 2002–2005 funkcjonowała tematyczna grupa robocza „Działania na rzecz równouprawnienia kobiet i mężczyzn w rozwoju obszarów wiejskich”, uwzględniająca zwłaszcza rolę odgrywaną w tym zakresie przez kobiety.

Południowy Burgenland to region wiejski o powierzchni ok. 1400 km², dzielący się na trzy okręgi i liczący prawie 100 tys. mieszkańców. Jest to także region graniczny: na wschodzie leżą Węgry, na południu Słowenia, a na zachodzie austriacki region Styria. Ze względu na graniczne położenie rozwój gospodarczy regionu nie jest tak intensywny, jak mógłby być.

Przykładowo jedynie kilka przedsiębiorstw jest w stanie zatrudniać większą liczbę osób.

Leader+ Contact Point: W jaki sposób trafiła Pani do pracy w LGD Südburgenland? Co najbardziej podoba się Pani w wykonywanej pracy? Czym chciałaby się Pani zajmować na większą skalę?

Ursula Maringer: Jak wspominałam, po ukończeniu studiów trafiła mi się wielka szansa rozpoczęcia pracy w charakterze planisty regionalnego. Przeczytałam ogłoszenie i po wysłaniu podania pojechałam prosto do miejsca, w którym miano zatrudnić poszukiwaną osobę (Güssing), żeby zobaczyć, jak to wygląda. Po złożeniu podania zostałam zaproszona na rozmowę kwalifikacyjną. Pamiętam, że przedstawiciel LGD zapytał mnie wtedy: „Co myśli pani o tym regionie?”. Odparłam: „To wspaniały region z wieloma możliwościami. Ludzie, którzy tu mieszkają, chcą coś zmienić i zaangażować się. Czekają tylko na pomocną dłoń!”

Na początku obawiałam się publicznie wypowiadać na temat programu Leader+, ale po pięciu latach pracy na tym stanowisku wiem, że dobrze sobie radzę z publicznymi prezentacjami i robię to już z przyjemnością; opowiadam o planowaniu regionalnym,



fascynujących aspektach programu Leader+ oraz o radości, jaką czerpię z udanych projektów.

Lubię pracować z ludźmi, zwłaszcza kreatywnymi, pozytywnie nastawionymi i innowacyjnymi, z ludźmi, którzy mają motywację i cele. Cieszy mnie, kiedy mogę wyciągać do nich pomocną dłoń, aby dzięki funduszom z programu Leader+ mogli realizować swoje pomysły. Czasem chciałabym mieć częstsze kontakty z wszystkimi kierownikami projektów, aby dowiedzieć się więcej o projektach, nad którymi pracują.

CP: Południowy Burgenland jest dobrze rozwijającym się regionem winnym. Jaki ma to wpływ na projekty, w które angażuje się LGD?

U.M.: Południowy Burgenland to nie tylko rozwijający się region winny. Słynie on coraz bardziej z dobrych regionalnych produktów spożywczych. Dlatego też zrealizowaliśmy i nadal realizujemy wiele projektów budujących obraz „regionu znakomitego wina i wyśmienitych potraw”. Duży projekt marketingowy noszący nazwę „Südburgenland – kawałek raj” opiera się na współpracy różnych firm z branży spożywczej oraz plantatorów winorośli.

Najlepsze winiarnie typu Buschenschank (oferujące posiłki z winem) promowane są w ramach projektu „Qualitätsbuschenschank”. Promujemy także najlepsze restauracje serwujące posiłki i napoje regionalne przez inicjatywę „Pannonische Schmankerlwirte”, a oprócz tego realizujemy dwa projekty zajmujące się wprowadzaniem wina na rynek. Strona internetowa www.einstueck-vom-paradies.at podaje informacje o tych i innych prowadzonych przez nas pracach, mających na celu poprawę jakości wina w południowym Burgenland.





CP: Jako region graniczny macie możliwość współpracy z nowymi państwami członkowskimi. Czy może Pani powiedzieć coś o transnarodowych projektach współpracy, które zostały wdrożone lub są planowane, oraz jak do nich doszło? Jak wygląda ta współpraca w porównaniu ze współpracą z innymi austriackimi LGD?

U.M.: Południowy Burgenland to region graniczny, naszymi sąsiadami są Słowenia i Węgry. Realizujemy szereg projektów współpracy w ramach programu Interreg, nie ma jednak współpracy transgranicznej w ramach programu Leader+. Był tylko jeden projekt, noszący nazwę „Alpe Pannonia”, dotyczący szlaku turystycznego o długości około 100 km, oferującego oprócz turystyki pieszej różne możliwości wypoczynku i rozrywki, łączącego trzy regiony austriackie i jeden węgierski. Niemniej jednak nasze stosunki z sąsiadami, zwłaszcza węgierskimi, są dobre – znacznie lepsze niż przed rozpoczęciem programów UE.

CP: Polityka wykorzystania zasobów energii odnawialnej jest w południowym Burgenland dobrze rozwinięta. Co Pani zdaniem było powodem przyjęcia takiej strategii i jaki wpływ, według Pani wiedzy, wywierają projekty związane z energią na środowisko i gospodarkę?

U.M.: Około 1990 r. samorząd lokalny w Güssing postanowił ograniczyć koszty energii w budynkach użyteczności publicznej. Wymieniono okna i rozważano zainstalowanie nowych systemów grzewczych. Jeden z pracowników był inżynierem technikiem, bardzo zainteresowanym kwestią energii odnawialnej. Przypuszczam, że to jego argumenty przekonały samorząd lokalny do budowy okręgowej stacji grzewczej. Dzięki temu Güssing może samo zaopatrywać się w energię. To był początek szybkiego rozwoju w zakresie wykorzystania energii odnawialnej w naszym regionie. Od tego czasu opracowano i zbudowano w południowej części Burgenland, zwłaszcza w Güssing i okolicy, wiele różnych systemów wykorzystujących energię odnawialną. Utworzono także europejskie centrum energii odnawialnej.

Wpływ na środowisko jest bardzo ważny, ale także gospodarka regionu odnosi korzyści dzięki temu projektowi. Obecnie w sektorze energii odnawialnej pracuje kilkaset osób, a region zyskał istotną wartość dodaną.

CP: „Kawałek raju” (Ein Stück vom Paradies) to wielki projekt strategiczny, w który jest Pani zaangażowana. Może Pani powiedzieć kilka słów na jego temat oraz na temat oczekiwań z nim związanych? Czy uważa Pani, że jest on pod jakimś względem przykładem „najlepszej praktyki”, który można byłoby przenieść do innych regionów?

U.M.: „Südburgenland – Ein Stück vom Paradies” to wielki projekt współpracy, angażujący około 30 głównie małych firm branży spożywczej, od mleczarni po producentów wina i żywności, w tym cukiernie, piekarnie i młyny. Co roku w maju (19–20 maja w 2007 r.), odbywa się impreza „Odwiedź raj!”. Wtedy to firmy otwierają drzwi i pokazują swoje produkty zainteresowanym smakoszom. Specjalna broszura zatytułowana „Kompas raju” kieruje gości przybywających w różnych miesiącach roku do producentów, gdzie mogą uzyskać radę, skosztować, a także kupić „kawałek raju” na pamiątkę. Ważna w wypadku tego projektu jest dobrze skonstruowana strona internetowa, zapewniająca gościom jeszcze więcej informacji o atrakcjach południowego Burgenlandu.

Wdrożyliśmy tę inicjatywę w 2003 r. Jest to jeden z naszych głównych projektów, obejmujący około 30 firm i 20 miejscowości w trzech regionach. Jednak skopiowanie go byłoby raczej trudne. Dlaczego? Różne są rozmiary przedsiębiorstw, mają one różne zainteresowania i różne możliwości finansowania. Dlatego też nie jest łatwo zorganizować grupę z odpowiednim budżetem. Mieliśmy szczęście, że udało się nam pokonać tę barierę. Teraz mamy możliwość organizowania dobrych kampanii promocyjnych. Oprócz pieniędzy i zainteresowanych producentów projekt potrzebuje także kierownika, który zgodzi się pracować 40 godzin tygodniowo i więcej nad tą inicjatywą, gdyż przygotowanie i zrealizowanie koncepcji małych projektów wymaga dużo czasu.

Jeżeli się uda, to jest to wielkie osiągnięcie dla firm i zaangażowanego kierownika, zapewniające dużą motywację do kontynuowania. Chociaż każdy region jest inny, odmienna forma współpracy mogłaby mieć sens.

CP: Jak rozumie Pani rolę Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w odniesieniu do pracy, jaką może Pani wykonywać za dwa lata?

U.M.: Wiele zmieni się, kiedy Leader zostanie włączony do głównego nurtu programowania. Dlatego też w Burgenland staje się on bardzo ważnym programem wsparcia. Leader zapewni więcej pieniędzy, a więcej pieniędzy oznacza więcej projektów. To dobrze, chociaż obawiam się pogorszenia jakości projektów. Chciałabym podkreślić coś jeszcze. Tracimy niestety programy wsparcia, takie jak BABBI, który jest programem współpracy w zakresie wspierania rolników, a także programy głównego nurtu prowadzone w Burgenland. Jestem więc pewna, że wiele organizacji ubiegać się będzie o środki na realizację swoich celów w ramach programu Leader.

Leader zawsze traktowany był jako program oddolny. Boję się, że teraz panować będzie podejście odgórne. To może zmienić wiele w mojej działalności – z jednej strony będzie to praca rozwojowa z ludźmi, z drugiej strony zaspokajanie politycznych życzeń, ale zobaczymy...

CP: Jako młoda kobieta biorąca udział w programie Leader+ jakie ma Pani przesłanie dla innych kobiet zajmujących się rozwojem obszarów wiejskich? Co jeszcze można zrobić, aby zaangażować kobiety i młodzież w taką działalność?

U.M.: Myśleć globalnie, działać lokalnie! Problemy nie istnieją, po prostu stają przed nami zadania, które należy wykonać. W programie Leader+ zawsze szukamy nowych sposobów rozwiązywania problemów. Ważne jest, aby się nie poddawać, ale porażki są dopuszczalne. Dlatego nie musimy się bać, że popełniamy błędy. Kiedy firmy wypróbują nowe produkty i nowe pomysły,

normalne jest, że duży odsetek nie sprawdza się. Dlaczego w planowaniu regionalnym miałyby być inaczej?! Więc kobiety, wierzcie w siebie, w swoje zadania i swoje pomysły i próbujcie je realizować. Jeśli się nie sprawdzą, to trudno, ale jeśli się sprawdzą, dadzą efekty i w końcu doprowadzą do zmian!

Muszę jednak także powiedzieć, że zaangażowanie kobiet i młodzieży w planowanie regionalne wymaga stworzenia specjalnych warunków. Mają oni swoje miejsca, gdzie czują się komfortowo i pewnie. Zatem, aby odnieść sukces, należy do nich pójść i rozmawiać z nimi ich językiem.



FINLANDIA

Spotkanie informacyjne w szkole Sarlin
w Parainen; zdjęcie: Jani Waldén

Wszystko w rękach młodzieży wiejskiej

Metody Leader zapewniają młodzieży wyspiarskiego regionu możliwość kształtowania nie tylko swojej przyszłości, ale też przyszłości swoich gmin.

Wprowadzenie

Lokalna grupa działania I Samma Båt w południowo-zachodniej Finlandii jest pod wieloma względami wyjątkowa. Region, w którym działa LGD, jest wyraźnie dwujęzyczny: językiem ojczystym 49% mieszkańców jest szwedzki, a pozostałych – fiński. Region obejmuje duże obszary wybrzeża, 14 gmin i 20 tys. wysp, z których zamieszkań jest 150. Surowa przyroda regionu czyni go trudno dostępnym, a podróżowanie, które wymaga wielu przepraw promowych, zajmuje dużo czasu. Jak więc łatwo sobie wyobrazić, młodzież mieszkająca w takich warunkach jest skłonna do opuszczenia regionu.

Właśnie młodzi ludzie z wysp stanowią zupełnie nowe wyzwanie dla LGD, gdyż tradycyjne zajęcia młodzieżowe zazwyczaj organizowane przez gminę nie są dostępne na każdej wysepce i nad każdą zatoczką. Dlatego niezbędna jest pomoc ze strony samej młodzieży, od której oczekuje się, że podzieli się swoimi odczuciami na temat tego, jak gmina prezentuje się obecnie, oraz wyobrażeniami o jej przyszłości.

Aktywizacja i zaangażowanie młodzieży regionu

Celem projektu „Wszystko w rękach młodzieży wiejskiej”, www.nuori.fi, jest zaktywizowanie młodzieży przez angażowanie jej w przydatne działania, które opierają się na życzeniach tych młodych ludzi. Projekt jest realizowany w ścisłej współpracy z aktywnymi stowarzyszeniami regionalnymi.

Kierownik projektu Jani Lastuniemi podróżuje po regionie swoim starym samochodem, aby przedstawić siebie i projekt. Po niemal czterdziestu spotkaniach informacyjnych, które odbyły się w szkołach regionu, Jani jest już dobrze znaną postacią. Regularnie spotyka się z młodymi ludźmi i pomaga im w planowaniu projektów, uczestniczy w realizacji, a także zajmuje się zarządzaniem. Budżet projektu pokrywa pensję kierownika projektu, koszty komunikacji, podróży i telefonów.

Zasadniczo projekt ma formę konkursu dla młodzieży, noszącego nazwę „Give me 5” (Przybij piątkę). Symbolem konkursu jest „otwarta dłoń”, która planuje, tworzy i buduje. „Otwarta dłoń” używa energii w odpowiednich miejscach, a nawet pomaga reali-



Konferencja prasowa:
początek zawodów;
zdjęcie: Marcus Lepola

zować marzenia. Konkurs jest organizowany raz do roku, a zgłaszać się można przez okres około pięciu, sześciu tygodni. W tym czasie kierownik projektu odwiedza wszystkie szkoły w regionie (gimnazja, szkoły zawodowe, licea; razem osiemnaście–dwadzieścia instytucji edukacyjnych) oraz stowarzyszenia, reklamując konkurs i możliwości, jakie on oferuje. Zawsze stara się spędzić w każdej ze szkół cały dzień, dzięki czemu jest w stanie omówić i zaplanować projekty wspólnie z młodzieżą. W okresie składania wniosków młodzi ludzie mogą zapisać się do udziału w konkursie, wypełniając wniosek zgłoszeniowy, tzn. odpowiadając na pięć pytań. Dwa najważniejsze pytania zawarte we wniosku to: „Co chcesz zrobić?” i „Dlaczego?”. Praktyczną metodę realizacji projektu oraz aspekty finansowe zaplanować można wspólnie, jeśli młodzi ludzie uznają, że zarządzanie jest zadaniem zbyt trudnym dla nich.

Proces...

Po zebraniu wniosków kierownik projektu analizuje wszystkie zgłoszenia i w razie potrzeby kontaktuje się z grupami w celu uzyskania dodatkowych informacji. Ponieważ wniosek ma formę pocztówki, chętni muszą jedynie kupić znaczek i wysłać pocztówkę bezpośrednio do biura LGD. Po zapoznaniu się z wszystkimi wnioskami grupa sterująca projektem spotyka się i analizuje je ponownie, a na koniec decyduje, które projekty spełniają warunki uzyskania finansowania. Kierownik projektu ściśle współpracuje z młodymi ludźmi przy realizacji ich projektów. Celem jest pokrycie wszystkich wydatków bezpośrednio przez LGD, dzięki czemu młodzież nie musi wyklądać własnych środków.

Łącznie 10 tys. euro zarezerwowano na finansowanie tych „podprojektów”, przy czym cała suma na jeden projekt wynosi w przybliżeniu od 100 do 500 euro. Dotychczas sfinansowano 24 projekty młodzieży. W konkursie uczestniczy w sumie 120 młodych ludzi w wieku od 13 do 22 lat oraz oczywiście wspierający ich dorośli.

... i projekty

Strona internetowa projektu: www.nuori.fi jest dostępna zarówno w języku fińskim, jak i szwedzkim. Zawiera ogólne informacje o projekcie, a także formularze, za pomocą których można złożyć wniosek o finansowanie, oraz przykłady działań już sfinansowanych. Należą do nich następujące przedsięwzięcia:

- poprawa marketingu młodzieżowej grupy tanecznej oraz pozyskanie materiałów na nowe stroje;
- zakup nowego serwera na potrzeby comiesięcznej imprezy dla młodzieży regionu (www.pargas.net);
- naprawa miniaturowego toru wyścigowego dla zdalnie sterowanych samochodzików w parku centralnym miasta Parainen, w którą zaangażowali się zarówno młodzi ludzie, jak i ich rodzice;
- młodzież z wyspy Kemiö zainteresowała się odmianą gry w piłkę uprawianą zwykle przez osoby niedowidzące, nabyła wyposażenie niezbędne do gry i rozpropagowała ją w regionie;
- młodzież z wysp Velkua i Iniö zdobyła wyposażenie niezbędne do gry w unihokeja;
- w Iniö zakupiono także wyposażenie sali gimnastycznej, aby dać mieszkańcom (w każdym wieku) możliwość zadbania o kondycję;
- zespół tańca ludowego z Parainen potrzebował nowych strojów, aby wziąć udział w przeglądzie skandynawskim. W ramach projektu zaoferowano im fundusze na zakup materiałów, a następnie wolontariusze wykonali kostiumy;
- inna grupa w Parainen wykorzystwała projekt do zorganizowania rozgrywek paintballa w całym regionie.

Przykłady te jasno dowodzą, że przedsięwzięcia przynoszące korzyści nie tylko młodzieży, ale i mieszkańcom w każdym wieku mogą być realizowane za niewielkie sumy pieniędzy. Ze względu na charakterystykę terenu i utrudniony transport w regionie sprawą podstawową jest, aby młodzi ludzie byli aktywni. Sami mieszkańcy wiedzą najlepiej, jaki rodzaj działalności potrzebny jest na wyspach, aby były one dobrym miejscem do życia dla młodzieży i dorosłych.





Główni konstruktorzy toru wyścigowego dla samochodzików zdalnie sterowanych: Tobias Eriksson (z lewej) i Mathias Gustafsson; zdjęcie: Jani Lastuniemi

System rządów w akcji

W tym projekcie stosowanie metody Leader przybrało formę prawie ekstremalną: młodzież zarządza własnymi „podprojektami”; działanie realizowane jest jedynie wtedy, gdy młodzi ludzie są aktywni i potrafią solidnie uargumentować swoje potrzeby i projekty. Proces zgłaszania się został uproszczony, jednak chętni nadal muszą opisać potrzeby projektu, określić budżet i uzasadnić dodatkowe finansowanie.

Nie jest prawdopodobne, aby projekty tego typu mogły być zrealizowane bez finansowania w ramach programu Leader+. Jednakże ważniejszy niż finansowanie jest model, jaki zapewnia metoda Leader. Trudno sobie wyobrazić, aby projekty tego typu mogły być przeprowadzone bez niego.

„Wszystko w rękach młodzieży wiejskiej” to nie jedyny projekt tego typu w Finlandii, inne fińskie LGD (Suupohjan Kehittämisyhdistys ry, Pirityiset ry, Yhyres-Kyrönmaan Kehittämisyhdistys ry, Pohjois-Kymen Kasvu ry) realizują podobne przedsięwzięcia.

Wszystko w rękach młodzieży wiejskiej

Państwo członkowskie:

Finlandia

Region: Varsinais-Suomi

Nazwa LGD: Samassa Veneessä, I samma Bat

Ludność: 30 000

Powierzchnia: 10 000 km²
(w tym łąd 2000 km²)

Całkowity koszt projektu:

79 930 euro

UE: 35 968,50 euro

Inne środki publiczne:

35 968,50 euro

Środki prywatne: 7993 euro

Czas trwania projektu: listopad 2004 – maj 2007

Kontakt: Jani Lastuniemi

Adres: Fredrikaplan 1, FI-21600 Pargas, Finlandia

Telefon: +358 44 5866904

E-mail: jani.lastuniemi@sameboat.fi

Internet: www.nuori.fi

Zdjęcia: fińska jednostka sieci krajowej



NOWE PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE

PREPARE – rola organizacji we wzmacnianiu sieci obszarów wiejskich

Michael Dower, koordynator PREPARE w latach 2000–2006
Urszula Budzich-Szukała, koordynator PREPARE w 2006 r.

W niniejszym artykule opisano rolę Partnerstwa dla Wsi Europejskiej PREPARE w tworzeniu i wzmacnianiu sieci obszarów wiejskich w nowych państwach członkowskich UE oraz w krajach Europy Środkowej mających przystąpić do UE. Celem programu PREPARE jest wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego jako istotnego podmiotu i partnera organów administracji oraz stymulowanie rozwoju obszarów wiejskich. Proces ten przyczynia się do wzmocnienia „demokracji uczestniczącej” i jest ściśle powiązany z szybkim rozwojem inicjatywy Leader w Europie Środkowej.

Wdrożenie PREPARE pod kątem działań lokalnych

Inicjatywa PREPARE zrodziła się w 1999 r. w następstwie „warsztatów wędrownych w Estonii i Szwecji”, które z kolei zainspirowane zostały sprawozdaniem dla Parlamentu Europejskiego na temat perspektyw rozwoju obszarów wiejskich w krajach mających przystąpić do UE. Pierwotnymi partnerami w ramach inicjatywy były: organizacja Forum Synergies – transnarodowa sieć na rzecz zrównoważonego rozwoju, ECOVAST (Europejski Ruch Odnowy Wsi i Małych Miast), Szwedzka Rada Ruchów Społecznych (Folkrörelserådet Hela Sverige ska leva) oraz Estoński Ruch Wiosek i Małych Miasteczek (Kodukant).

Instytucje te połączyło zaangażowanie w promocję aktywnego udziału społeczności wiejskich w działaniach mających na celu poprawę jakości ich życia. W Szwecji na przykład sieć Rady Ruchów Społecznych obejmuje około 4 tys. wiejskich grup działania, aktywnych we własnych wioskach i zrzeszonych na poziomie lokalnym i krajowym. W Estonii inicjatywa pobudzająca do powszechnego zaangażowania wdrożona została w dwóch okręgach w 1992 r. z pomocą Szwecji i doprowadziła do powstania organizacji Kodukant w 1997 r. W „warsztatach wędrownych” przeprowadzonych w tych krajach w 1999 r. wzięli udział przedstawiciele organizacji pozarządowych i agencji rządowych z wszystkich krajów Europy Środkowej mających przystąpić do UE; pokazały one wyraźnie, jak mieszkańcy obszarów wiejskich mogą działać wspólnie, aby żyć lepiej. Dowiodły także, jak stymulująca może być wizyta w innym kraju i przyjrzenie się działaniom społeczeństwa obywatelskiego na poziomie wsi.

Program PREPARE i sieci obszarów wiejskich

Pierwotni partnerzy programu PREPARE postanowili pracować wspólnie w celu promocji tworzenia lub wzmacniania sieci społeczeństwa obywatelskiego w wiejskich regionach krajów Europy Środkowej mających przystąpić do UE. Wkrótce dołączył do nich Węgierski Parlament Wiejski, ustanowiony w 1998 r., także z pomocą Szwedów. Partnerzy zdecydowali się na dwutorowy program działań – wspieranie sieci obszarów wiejskich, tworzących się w poszczególnych krajach, oraz organizowanie wielonarodowych przedsięwzięć, gromadzących ludzi z wielu krajów w celu wymiany pomysłów i dzielenia się doświadczeniami.

Wkrótce stało się jasne, że nie ma standardowego modelu krajowych sieci obszarów wiejskich lub ruchów. Kraje różnią się wielkością, strukturą skupisk ludzkich oraz tradycjami społecznymi, kulturalnymi i politycznymi. Partnerzy PREPARE nie starali się narzucać żadnej konkretnej koncepcji społeczeństwa obywatelskiego. Zamiast tego w każdym kraju kontaktowali się z istniejącymi już organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i oferowali pomoc w tworzeniu lub wzmacnianiu struktury krajowej (w miarę możliwości) zakorzenionej już na poziomie lokalnym.

W ciągu ostatnich sześciu lat dzięki zachętom i pomocy ze strony programu PREPARE krajowe sieci obszarów wiejskich lub podobne ruchy powstały w siedmiu krajach Europy Środkowej. Mają one różny charakter – od forów współpracy między wieloma różnymi organizacjami pozarządowymi aż po sieci stowarzyszeń społeczności wiejskich i grupy Leader. Są to (według oficjalnych dat założenia):

- Słowacki Parlament Wiejski (2000) – skupiający krajowe i regionalne organizacje pozarządowe i posiadający silne struktury regionalne, mający związki z mikroregionami i grupami typu Leader;
- Polskie Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich (2002) – platforma formalnej współpracy między wiejskimi a ekologicznymi organizacjami pozarządowymi w bardzo dużym kraju, jakim jest Polska;
- Słoweńska Sieć Rozwoju Obszarów Wiejskich (2002) – skupiająca osoby fizyczne, organizacje pozarządowe i (w ostatnim okresie) grupy typu Leader;
- Litewski Związek Społeczności Wiejskich (2002) – niezależny związek aktywnych społeczności wiejskich, obejmujący około 350 stowarzyszeń społecznych;



- Łotewskie Forum Wiejskie (2004) – skupiające organizacje pozarządowe i partnerstwa typu Leader;
- Czeskie Obserwatorium Krajowe Obszarów Wiejskich (2005) – założone przez grupę 12 osób fizycznych i organizacji; jego sieć obejmuje krajowe Stowarzyszenie Odnowy Obszarów Wiejskich oraz ponad 40 grup Leader;
- Chorwacka Sieć Rozwoju Obszarów Wiejskich (2002) – skupiająca wiejskie organizacje pozarządowe.

Proces tworzenia każdej z czterech ostatnich spośród wymienionych wyżej organizacji był współfinansowany przez partnerów PREPARE, korzystających z hojnych dotacji poczynionych na rzecz programu PREPARE przez Fundację C.S. Motta¹. Pierwsze sześć z powyższych sieci zostało partnerami programu PREPARE, podobnie jak Fińskie Stowarzyszenie Działalności Wiejskiej (Suomen Kylätoiminta ry), utworzone w 1997 r., którego sieć obejmuje blisko 4 tys. stowarzyszeń wiejskich. Partnerzy koncentrują się obecnie na wspieraniu i wzmacnianiu społeczeństwa obywatelskiego w Rumunii, Bułgarii i w nowych krajach sąsiadujących z UE na Bałkanach, takich jak Bośnia i Hercegowina, Serbia, Albania, Macedonia oraz w zachodniej części Wspólnoty Niepodległych Państw i na Ukrainie.

Głos wspólnot wiejskich

Każdy z partnerów PREPARE stara się, w kontekście własnego kraju, pełnić rolę przedstawiciela społeczności wiejskich, zwłaszcza wobec organów administracji, oraz zachęcać społeczności wiejskie do podejmowania bezpośrednich inicjatyw. Potrzeba takich lokalnych działań pozarządowych jest różna w poszczególnych krajach, zależnie zwłaszcza od struktury gmin. Na przykład w Szwecji, Finlandii i Estonii gminy zwykle są duże, często obejmują wiele wiosek; w tym kontekście dużą wagę przywiązuje się do wiejskich grup działania, będących formą „demokracji partycypacyjnej” i stanowiących podstawowe jednostki krajowych sieci obszarów wiejskich. Natomiast na Węgrzech, w Republice Czeskiej i na Słowacji gminy są małe, a wójtowie aktywni, więc mniejsze jest zapotrzebowanie na oddzielne wiejskie grupy działania – w krajach tych pod względem strukturalnym potrzebne są mikroregiony, umożliwiające kilku lub wielu gminom współdziałanie, często we współpracy z subregionalną organizacją pozarządową lub za jej pośrednictwem.

¹ Fundacja C.S. Motta to fundacja dobroczynna założona w 1926 r. przez Charlesa Stewarta Motta, zarządzająca funduszami poprzez cztery programy: Społeczeństwo Obywatelskie; Środowisko; Rejon Flint; Drogi Wyjścia z Ubóstwa. Stawia sobie za cel wspieranie programów promujących sprawiedliwe, równe i zrównoważone społeczeństwo oraz popiera programy nienastawione na zysk w całych Stanach Zjednoczonych oraz, w ograniczonym stopniu, w innych krajach.

Związek z programem Leader

Zróżnicowanie wzorów systemu rządów wpływa na kształt i działanie różnych krajowych sieci i forów. Wszystkie one starają się budować kompetencje swoich organizacji członkowskich. W tym kontekście pojawienie się programu Leader jako opcjonalnego elementu unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich, mającego zastosowanie w nowych państwach członkowskich od maja 2004 r., miało dla nich duże znaczenie. Wynika to z trzech czynników: partnerstwa w ramach programu Leader zapewniają społeczeństwu obywatelskiemu możliwość współpracy z podmiotami publicznymi i prywatnymi w sposób zorganizowany; grupy programu Leader mogą bazować na istniejących już strukturach mikroregionalnych, w które angażują się organizacje pozarządowe; ponadto program Leader to pośrednik, dzięki któremu wiejskie grupy działania oraz inne lokalne organizacje pozarządowe zyskują dostęp do krajowej i europejskiej polityki i funduszy.

1. Programy szkoleniowe. Z tych względów kilku partnerów PREPARE włożyło wiele wysiłku, czasem z wykorzystaniem współfinansowania z samego programu PREPARE, w programy szkoleniowe dla animatorów lub organizatorów w ramach programu Leader. Przykładowo jedną z wczesnych akcji polskiego Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich z 2003 r. było „Przygotowanie społeczności lokalnych do działań typu Leader”, współfinansowane przez Polski Fundusz Współpracy i program PREPARE. Skupiało się ono na przeszkoleniu instruktorów, którzy następnie mieli szkolić animatorów partnerstw lokalnych, mogących korzystać z finansowania typu Leader. Program ten obejmował serię warsztatów szkoleniowych i dwa wyjazdy studyjne mające na celu zapoznanie się z działaniami w ramach programu Leader w Irlandii i w Niemczech, oba zorganizowane przez członków sieci PREPARE. Podobne szkolenia promowali w swoich krajach Słowacki Parlament Wiejski oraz przedstawiciele Węgierskiego Parlamentu Wiejskiego.

2. Przykład czeski. Dobry przykład związku między programem PREPARE i inicjatywą Leader znaleźć można w Republice Czeskiej. Tutaj program PREPARE współfinansował dwie fazy prac prowadzonych przez regionalne organizacje pozarządowe, Omega Liberec i CpkP, w czasie których szkolono animatorów mających ułatwiać tworzenie i uruchomienie grup typu Leader. Liczba tych grup wzrosła gwałtownie w reakcji na czeski program Leader, który rozpoczął się, nawet zanim kraj ten przystąpił do UE, a następnie na intensywne wykorzystanie przez rząd funduszy programu Leader w ramach drugiego filaru WPR. W rezultacie organizacje pozarządowe i inne podmioty zaangażowane w szkolenie animatorów założyły Obserwatorium Krajowe Obszarów Wiejskich, koordynujące czeską sieć grup programu Leader.

3. Wydarzenia międzynarodowe. Rola programu PREPARE w pracach na poziomie krajowym polegała na zachęcaniu do działania, zapewnieniu ekspertów z innych krajów oraz w razie potrzeby – współfinansowaniu. Jako uzupełnienie prac na poziomie krajowym w ramach programu PREPARE corocznie organizowano jedno lub dwa przedsięwzięcia międzynarodowe, groma-

dzące uczestników z wszystkich nowych państw członkowskich oraz z innych krajów UE i spoza niej, aby umożliwić im zapoznanie się z działaniem organizacji pozarządowych oraz grup programu Leader oraz omówienie szybko zmieniającej się polityki i praktyk stosowanych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich w UE. Wydarzenia te obejmowały „warsztaty wędrowne” na Węgrzech i w Finlandii w 2000 r. i 2002 r., udział około 50 osób z Europy Środkowej w Forum Współpracy w Cáceres w Hiszpanii, zorganizowanym przez REDR, hiszpańską sieć programu Leader, oraz szereg spotkań związanych z programem PREPARE w ciągu ostatnich czterech lat.

4. Warsztaty wędrowne. Każde z tych spotkań, zorganizowanych w 2003 r. na Słowacji, w 2004 r. w Bułgarii, w 2005 r. na Litwie, w 2006 r. w Republice Czeskiej, obejmowało trzydniowe „warsztaty wędrowne” w kraju gospodarzy, a niekiedy także w krajach sąsiednich oraz trzydniową konferencję cechującą się dużym zaangażowaniem uczestników. „Warsztaty wędrowne”, prowadzone zwykle w mikrobusech, w grupach do 15 osób, mają bardzo dużą wartość z trzech względów: tworzą bliskie więzi między uczestnikami z różnych krajów, dają im wgląd w praktyczne aspekty projektów na poziomie lokalnym oraz zapewniają międzynarodowe uznanie gospodarzom działającym na poziomie lokalnym i subregionalnym. Program PREPARE zawsze dąży do tego, aby wśród uczestników znaleźli się zarówno przedstawiciele rządu, jak i organizacji pozarządowych, ponieważ partnerzy są mocno zaangażowani (tak jak Leader) w budowę zrozumienia i partnerstwa między tymi dwoma sektorami.

5. Grupy Leader jako gospodarze. Spotkanie PREPARE w 2006 r. odbyło się w Velehradzie, na południowym wschodzie Moraw. Gospodarzami byli: czeskie Krajowe Obserwatorium Obszarów Wiejskich oraz czeska sieć programu Leader. Tematem spotkania była „Ewolucja i działalność lokalnych grup działania oraz ich rola w programach rozwoju obszarów wiejskich”. Spotkanie poprzedziło pięć „warsztatów wędrownych”, uczestnicy (około 12) każdego z nich poruszali się mikrobusem, przemierzali inną trasę z punktu startowego w Pradze i odwiedzili 3, 4 lub nawet 5 lokalnych grup działania. Zarówno goście, jak i gospodarze wyrażali się o tych wycieczkach z dużym uznaniem.

6. Dalsze wyzwania. W oczekiwaniu na nowy okres programowania UE 2007–2013 program PREPARE nadal stawia sobie za cel wzmocnienie roli społeczeństwa obywatelskiego oraz samych społeczności wiejskich z myślą o poprawieniu jakości życia mieszkańców wsi, w szczególności w najbiedniejszych regionach Europy Środkowej i Wschodniej. Wierzymy, że społeczeństwo obywatelskie, poprzez organizacje pozarządowe i krajowe ruchy i sieci obszarów wiejskich, może odgrywać istotną rolę w stymulowaniu wzajemnej pomocy między społecznościami wiejskimi oraz efektywnego partnerstwa między organami administracji i obywatelami. Budowa poczucia własnej wartości we wspólnotach wiejskich oraz oparty na zaufaniu stosunków między organami administracji i społeczeństwem obywatelskim zajmie wiele czasu i wymagać będzie wiele wysiłku.

Dlatego też cieszy nas wymóg EFRROW¹, aby każdy krajowy program rozwoju obszarów wiejskich obejmował działania związane z programem Leader **oraz** utworzenie krajowej sieci obszarów wiejskich. Mamy nadzieję, że powstanie we wszystkich nowych państwach członkowskich i krajach mających przystąpić do UE licznych grup Leader umożliwi partnerstwo między rządem i społeczeństwem obywatelskim na poziomie subregionalnym oraz zapewni mieszkańcom wsi i grupom działania funkcjonującym na poziomie poszczególnych wsi dostęp do krajowej i europejskiej polityki oraz funduszy. Mamy także nadzieję, że formalne sieci obszarów wiejskich będą organizowane i zarządzane w sposób zapewniający im otwartość i dynamikę, umożliwiającą pełne zaangażowanie wszystkim stronom zainteresowanym rozwojem obszarów wiejskich, w tym społeczeństwu obywatelskiemu, oraz wspólnie integrującą je z istniejącymi już sieciami wytworzonymi przez samych mieszkańców regionów.

Bibliografia

Opis krajowych ruchów i sieci obszarów wiejskich w 18 krajach Europy znaleźć można w sprawozdaniu „Ruchy wiejskie w Europie”, autorstwa Vanessy Halhead, opublikowanym przez PREPARE w 2005 r. Sprawozdanie to oraz dodatkowe informacje o programie PREPARE dostępne są na stronie internetowej: www.prepare-network.org.

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

NEWS – NEWS – NEWS



Wspólne spotkanie

Seminarium komitetu sterującego Leader+ i Obserwatorium Leader+

31 stycznia – 1 lutego 2007 r. w Brukseli

Wprowadzenie

W skład komitetu sterującego programu Leader+ wchodzi: przedstawiciele Komisji Europejskiej, Obserwatorium Leader+ i jego Contact Point, przedstawiciele organów administracji krajowych, takich jak krajowe instytucje zarządzające lub właściwe organy krajowe w przypadku programów regionalnych, sieci krajowe oraz zaproszeni eksperci. Pierwotnym założeniem spotkań komitetu jest omówienie postępów poczynionych w realizacji inicjatywy Leader+ na poziomie państw członkowskich oraz analiza poszczególnych obszarów działalności, np. Działania 2 – wspieranie współpracy między obszarami wiejskimi.

Po siódmym spotkaniu komitetu sterującego, które miało miejsce przed południem 31 stycznia 2007 r., odbyło się trwające półtora dnia seminarium Obserwatorium Leader+. W obu wydarzeniach uczestniczyli także przedstawiciele dwóch nowo przyjętych państw członkowskich: Bułgarii i Rumunii.

W trakcie spotkania komitetu sterującego około 100 zaproszonym osobom reprezentującym UE-27 przekazano aktualne informacje o „Realizacji programu Leader+ i przygotowaniach do przyszłego okresu programowania”. Miało to miejsce na sesji plenarnej, podczas której dokonano kilku prezentacji. Seminarium, które odbyło się później, obejmowało szereg warsztatów, podczas których delegaci mieli możliwość zajęcia się takimi kwestiami, jak: wdrożenie osi Leader, współpraca w ramach programu

Leader w przyszłości oraz tworzenie sieci kontaktów na poziomie krajowym i europejskim. Poniżej przedstawiono główne punkty programu, główne przesłania oraz wnioski zarówno ze spotkania komitetu sterującego, jak i z seminarium. Więcej informacji, w tym dokumentację seminarium, znaleźć można na stronie internetowej programu Leader+: http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/steercom/index_en.htm.

Komitet sterujący – aktualna sytuacja

Obecnych powitał i wprowadził w tematykę siódmego seminarium komitetu sterującego José Manuel Sousa Uva, dyrektor ds. programów rozwoju obszarów wiejskich DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich. W szczególności odniósł się do obecności Bułgarii i Rumunii jako nowych członków oraz zachęcił te kraje, a także pozostałe, których przedstawiciele byli obecni, do korzystania z doświadczeń zgromadzonych przez innych w ramach programu Leader+. Przypomniawszy także uczestnikom o idei programu Leader jako sposobu eksperymentowania z nowymi podejściami do rozwoju obszarów wiejskich oraz o znaczeniu współpracy i roli sieci w tym podejściu. W związku z tym uczestników zachęcono do pełnego wykorzystania możliwości związanych z tym spotkaniem, takich jak uzyskanie cennych informacji dotyczących obecnego i minionych okresów programowania.



Podsumowanie sprawozdań państw członkowskich (przekazanych przez organy zarządzające oraz jednostki sieci krajowej) przedstawił Jean-Michel Courades z Obserwatorium Leader+. Zauważył, że w odniesieniu do Działania 1 (zintegrowane działania pilotażowe) przydzielony budżet wydatkowany jest sprawnie w większości państw członkowskich, a ich programy osiągają pewne sukcesy pod względem tworzenia nowych przedsiębiorstw i miejsc pracy. W odniesieniu do Działania 2 wyrażono podobny optymizm, gdyż w większości państw członkowskich, zwłaszcza: w Belgii, Danii, we Francji, w Irlandii, we Włoszech i w Zjednoczonym Królestwie wszystkie lub prawie wszystkie lokalne grupy działania (LGD) uczestniczą w projektach współpracy. Co do jednostek sieci krajowej to wiele z nich pracuje już nad stworzeniem przewodników, analiz przypadków, baz danych itd. w celu przekazania wiedzy, obejmującej wyciągnięte wnioski i zalecenia na nowy okres programowania. Na szczególną uwagę zasługują: szkolenia i działania pedagogiczne wykorzystujące metodę Leader i lokalne metody rozwoju obszarów wiejskich, przekazywanie doświadczeń przez określenie najlepszych praktyk (udanych projektów) oraz najlepszych praktyk w zakresie współpracy, nad których zebraniem pracuje również kilka LGD.

W odniesieniu do nowego okresu programowania wiele jednostek sieci krajowych organizuje już seminaria szkoleniowe i pomoc techniczną, ze szczególnym naciskiem na zastosowanie metody Leader do Osi 3 określonej w nowym rozporządzeniu. Podkreślono także, że dokonano wyboru LGD w Estonii, na Łotwie i w Polsce oraz że na Litwie LGD rozpoczęły realizację lokalnych planów działania.

Wnioski wyciągnięte w trakcie realizacji programu Leader dla nowego rozporządzenia w sprawie rozwoju obszarów wiejskich (EFRROW) były tematem prezentacji zaproszonego eksperta, Eleny Saraceno. Wstępne wyniki analizy dobrych praktyk w zakresie projektów Leader+, które zostaną przedstawione w przyszłości w sprawozdaniu końcowym, wskazują, w jakim stopniu metoda Leader może być istotna dla przyszłych osi. Warto przywołać tu dwa z nich:

- metoda Leader wydaje się mieć największy potencjał, jeżeli chodzi o poprawę jakości życia i działania związane z promowaniem różnicowania źródeł dochodów (Oś 3). Jest to szczególnie widoczne w krajach północnoeuropejskich oraz w niektórych grupach docelowych, takich jak kobiety i młodzież;
- w odniesieniu do Osi 2 (poprawa środowiska naturalnego i terenów wiejskich) działania w zakresie ochrony środowiska są zasadniczo postrzegane pozytywnie, jako blisko związane

z jakością życia oraz projektami dotyczącymi różnicowania gospodarki, na przykład mającymi związek z turystyką i wypoczynkiem.

Dokonano również dwóch prezentacji, z których jedna poświęcona była ustaleniom trwających badań dotyczących korzyści ze współpracy w ramach programu Leader+ na poziomie lokalnym, a druga – propozycjom Komisji Europejskiej dotyczącym współpracy w zakresie osi Leader i EFRROW.

Seminarium poświęcone analizie i próbie zrozumienia metody Leader

Podczas seminarium zorganizowano trzy sesje warsztatowe, aby zapewnić uczestnikom możliwość wymiany poglądów i doświadczeń, a także zadania istotnych pytań. Zostały one przygotowane na podstawie kwestionariusza, który posłużył zidentyfikowaniu głównych kwestii mogących stanowić tematy poszczególnych warsztatów, a także określeniu zagadnień istotnych dla każdego z tematów. Wyniki samych warsztatów zostały przedstawione podczas końcowej sesji plenarnej, po której przyszedł czas na pytania i odpowiedzi.

Poniżej przedstawiono przegląd wyników dyskusji związanych z każdym z trzech warsztatów, których szczegóły znaleźć można na stronie internetowej pod adresem podanym powyżej.

Warsztaty „A”, poświęcone wdrożeniu osi Leader, podzielono na podwarsztaty: pierwsze dotyczyły aspektów praktycznych związanych z metodyką i administracją, a drugie – budowy powiązań między osią Leader i innymi osiami EFRROW oraz pozostałymi programami. Podkreślono, że LGD powinny poświęcać mniej czasu sprawom administracyjnym, a najlepszym rozwiązaniem byłoby, aby to nie one zajmowały się płatnościami (jeżeli nie mają wystarczającej kadry i możliwości, jak ma to miejsce w niektórych przypadkach), lecz krajowa agencja płatnicza. Działalność LGD jest najlepiej wspierana przez jednostki sieci krajowej, szczególnie w wypadku nowych LGD, przez organizację seminariów i ukierunkowanych warsztatów, zapewniających informacje i szkolenia. Ma to także związek z budowaniem kompetencji, a w rezultacie ze zdolnością LGD do wdrożenia lokalnej strategii rozwoju. Jeżeli chodzi o włączenie programu Leader do głównego nurtu programowania, stwierdzono, że sytuacja różni się w poszczególnych krajach członkowskich, zależnie od przyjętego podejścia. W niektórych wypadkach program Leader ma zostać włączony do głównego nurtu programowania we wszystkich osiach, a w pozostałych tylko w jednej lub dwóch, co oczywi-



ście oznacza, że niektóre sektory lub podmioty zostaną wyłączone z zakresu nowego rozporządzenia. Uznano, iż rolnicy i ich stowarzyszenia są ważni dla sieci obszarów wiejskich (patrz poniżej) i że należy podjąć starania, aby byli oni nie tylko przedmiotami, ale też podmiotami rozwoju obszarów wiejskich. Budowanie związków z innymi programami prowadzi do oczywistych pytań o rozgraniczenie zakresu stosowania, m.in. w odniesieniu do Europejskiego Funduszu Rybołówstwa (EFR), który także przyjmie metodę Leader. Istnieje tu ryzyko nakładania się programów w odniesieniu do Osi 3 EFFROW, gdyż na tych samych obszarach mogą działać LGD korzystające zarówno z EFFROW, jak i z EFR.

Warsztaty „B” były poświęcone przyszłości współpracy w ramach programu Leader. Niektóre z obaw dotyczących tej kwestii związanej z programem Leader+ pozostają nierozstrzygnięte, m.in. kwestie odnoszące się do różnic w doświadczeniu i braku wspólnych procedur, zwłaszcza na poziomie krajowym, przy realizacji projektów współpracy. W wypadku nowych państw członkowskich występuje duże zapotrzebowanie na budowanie kompetencji, które najskuteczniej można osiągnąć przez wymianę doświadczeń (pracownicy), a także szczególną pomoc finansową (zapewnianą przez instytucję zarządzającą) na pokrycie kosztów pierwszych spotkań (tak jak ma to już miejsce w niektórych państwach członkowskich). Zasugerowano także, aby Obserwatorium Europejskie na wczesnym etapie organizowało współpracę z wykorzystaniem odnośnych narzędzi wsparcia (przewodników, pomysłów projektów itd.) oraz współdziałało ściśle z instytucjami zarządzającymi w celu opracowania podręcznika współpracy. Potrzebna jest lepsza komunikacja między zaangażowanymi stronami na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim.

Warsztaty „C” poświęcone były kwestiom związanym z tworzeniem sieci kontaktów na poziomie krajowym i europejskim. W trakcie dyskusji podkreślano zatem potrzebę wyraźnego rozróżnienia między rolą jednostek sieci krajowej i rolą europejskiej sieci obszarów wiejskich. Było też zupełnie jasne, że niezbędna (tak samo jak współpraca) jest wymiana doświadczeń między starymi i nowymi państwami członkowskimi, a także wczesne uruchomienie europejskiej sieci obszarów wiejskich. Wyrażono obawy dotyczące potrzeby angażowania wszystkich stron zainteresowanych (zwłaszcza społeczności rolniczej) w szerszą sieć oraz opracowania działań horyzontalnych, które pozwoliłyby uniknąć segmentacji sieci wzdłuż czterech osi EFFROW. Pod tym względem współpraca z nieformalnymi sieciowymi stowarzyszeniami LGD może stanowić przydatne uzupełnienie usług, które samo w sobie może wymagać stworzenia takiego czy innego powiązania organizacyjnego. Omówiono także pozycję jednostek sieci krajowej, gdyż w niektórych państwach członkowskich stanowią one część ministerstwa, a w innych funkcja ta powierzana jest podmiotom zewnętrznym. W obu przypadkach istnieją silne argumenty za i przeciw.

Wiele dodatkowych informacji o programie Leader+ oraz szereg przydatnych narzędzi interaktywnych można znaleźć na stronie internetowej programu Leader+:

<http://ec.europa.eu/leaderplus>

Profil Leader+



Nazwa

Leader (Powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich)

Typ programu

Inicjatywa wspólnotowa

Obszary docelowe

Leader+ jest zorganizowany wokół trzech działań:

- Działanie 1 – Wspieranie zintegrowanych strategii rozwoju terytorialnego o charakterze pilotażowym, opartych na inicjatywach oddolnych.
- Działanie 2 – Wspieranie współpracy między terytoriami wiejskimi.
- Działanie 3 – Tworzenie sieci kontaktów.

Priorytetowe tematy strategiczne

Tematy strategiczne programu Leader+, określone przez Komisję:

- Jak najlepsze wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych, w tym wzmocnienie walorów danych terenów;
- Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich;
- Zwiększanie wartości produktów lokalnych, zwłaszcza przez ułatwianie małym jednostkom produkcyjnym dostępu do rynków przez wspólne działania;
- Wykorzystywanie nowej wiedzy i nowych technologii do zwiększania konkurencyjności produktów i usług na obszarach wiejskich.

Beneficjenci pomocy i kwalifikujące się projekty

Pomoc finansowa w ramach Leader+ jest przyznawana partnerstwom oraz lokalnym grupom działania (LGD) – zrzeszającym przedstawicieli sektora publicznego i prywatnego oraz instytucje o charakterze niezarobkowym – których celem jest wdrażanie programów rozwoju lokalnego na swoich obszarach. Leader+ ma pomóc mieszkańcom obszarów wiejskich w rozwijaniu długoterminowego potencjału ich regionu. Promuje wdrażanie wysokiej jakości, zintegrowanych i oryginalnych strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju, a także zachęca do współpracy krajowej i ponadnarodowej. Finansowanie jest przyznawane – zgodnie z podejściem selektywnym – ograniczonej liczbie obszarów wiejskich w celu najskuteczniejszego skoncentrowania zasobów Wspólnoty na najbardziej obiecujących strategiach lokalnych. Procedury wyboru są otwarte i szczegółowe.

W ramach każdego programu rozwoju lokalnego finansowane mogą być projekty indywidualne, które są zgodne ze strategią lokalną. Wszystkie projekty kwalifikujące się do finansowania w ramach Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) kwalifikują się również do finansowania z Leader+.

Na poziomie decyzyjnym LGD partnerzy gospodarczy i społeczni oraz stowarzyszenia muszą stanowić co najmniej 50% partnerstwa lokalnego.

Okres trwania programu

2000–2006

Dotacja wspólnotowa

Całkowity budżet przeznaczony na programy wynosi 5046,5 mln euro, z czego 2106,3 mln euro (2143,5 mln po indeksacji w połowie okresu) pochodzi z Sekcji Orientacji EFOGR, a pozostałą część stanowią wkłady publiczne i prywatne.



Leader+ Magazine



Leader+ Magazine jest publikowany trzy razy do roku przez Obserwatorium Obszarów Wiejskich.

Leader (Powiązania między działaniami na rzecz rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich) jest inicjatywą wspólnotową uruchomioną przez Komisję Europejską i koordynowaną przez jej Dyrekcję Generalną ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dział F.3). Treść Leader+ Magazine nie zawsze odzwierciedla poglądy instytucji Unii Europejskiej.

Zespół redakcyjny: Europejskie Obserwatorium Obszarów Wiejskich

Osoba odpowiedzialna prawnie: Josefine Loriz-Hoffmann, Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Dział F.3, rue de la Loi 130, B-1040 Bruksela

Autorzy artykułów w tym numerze: jednostki sieci krajowej Leader+ oraz lokalne grupy działania

Zdjęcia: prawa autorskie do zdjęć posiada Komisja Europejska, chyba że na zdjęciu zaznaczono inaczej

Leader+ Magazine jest publikowany w dwudziestu dwóch oficjalnych językach Unii Europejskiej w nakładzie 39 100 egz.

Dodatkowe informacje: Internet: <http://ec.europa.eu/leaderplus>

© Wspólnoty Europejskie, 2007

Przedruk jest dozwolony pod warunkiem podania źródła.

Tekst ukończono w czerwcu 2007 r.

Printed in Belgium

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE BIAŁYM BEZCHLOROWYM



Aby zamówić dodatkowe egzemplarze Leader+ Magazine,

należy wysłać e-mail na adres: **AGRI-LEADERPLUS-PUBLICATIONS@ec.europa.eu** z podaniem pełnych danych kontaktowych oraz informacji o potrzebnej liczbie egzemplarzy i ich wersji językowej.